

د پوهنې وزارت

د تعلیمي نصاب، د ښوونکو د روزنې

او د ساینس د مرکز معینیت

د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي

کتابونو د تالیف لوی ریاست

پښتو

څلورم ټولګی

Ketabton.com

د چاپ کال: ۱۳۸۹ هـ. ش.

درسی کتابونه د پوهنې په وزارت پورې اړه لري
په بازار کې یې اخیستنه او خرڅونه په کلکه منع
ده. له سر غړونکو سره قانوني چلن کېږي.

د پوهنې وزارت

د تعلیمي نصاب، د ښوونکو د روزنې

او د ساینس د مرکز معینیت

د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي

کتابونو د تالیف لوی ریاست

پښتو

خلورم ټولګی

د چاپ کال: ۱۳۸۹ هـ . ش.

د کتاب د تالیف، څېړنې او تدقیق کمیټې

لیکوالان:

۱. د سرمؤلف مرستیال امین الله نژند د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تالیف ریاست د پښتو دیپارتمنت علمي غړی.
۲. مؤلف عبدالظاهر گلستانی د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تالیف رئیس.

تایید او مطالعه:

ملي شورا

- د ولسي او مشرانو جرګو د دیني چارو، پوهنې او لوړو زده کړو د کمیسیونونو غړي.

د څېړنې او تدقیق کمیټې:

کابل پوهنتون:

- پوهندوی محمد رفیق رفیق د کابل پوهنتون د ژبو او ادبیاتو د پوهنځي د پښتو دیپارتمنت استاد.

علومو اکاډمي:

- سر څېړونکی عبدالواجد واجد د افغانستان د علومو د اکاډمۍ د ژبو او ادبیاتو د مرکز رئیس.

د پوهنې وزارت:

۱. ډاکټر احسان الله ناشر د پوهنې وزارت د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تالیف ریاست علمي غړی.
۲. الحاج عبدالاحد غزنیوال د پوهنې وزارت د علمي شورا کار کوونکی.
۳. د سرمؤلف مرستیال سید محمود کارګر د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تالیف ریاست د پښتو دیپارتمنت علمي او مسلکي غړی.
۴. دمؤلف مرستیاله فروزان خاموش د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تالیف ریاست د پښتو دیپارتمنت علمي او مسلکي غړی.
۵. د مؤلف مرستیال محمد عزیز تحریک د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تالیف ریاست د پښتو دیپارتمنت آمر.
۶. د مؤلف مرستیال محمد سهراب دیدار د پښتو د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تالیف ریاست دیپارتمنت غړی.

انځورګران: نفیسه پوپلزی او محمد غالب الله یار.

د محتویاتو، دیني، فرهنګي او سیاسي برخو د څېړنې او کره کتنې کمیټې:

- دوکتور محمد یوسف نیازی د پوهنې وزارت سلاکار.
- محمد آصف ننگ د پوهنې وزارت د خپرونو او اطلاعاتو رئیس.

څېړنې او تدقیق د څارنې کمیټه:

- دکتور عبدالغفور غزنوي د پوهنې وزارت د تعلیمي نصاب، د ښوونکو د روزنې او د ساینس مرکز معین.

د کمیټې رئیس

__ محمد صدیق پټمن د پوهنې وزارت تدریسي مرستیال.

غړی.

__ د سرمؤلف مرستیال عبدالظاهر گلستانی د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تالیف رئیس.

غړی.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ملي سرود

دا وطن افغانستان دی	دا عزت د هر افغان دی
کور د سولې کور د تورې	هر بچي یې قهرمان دی
دا وطن د ټولو کور دی	د بلوڅو د ازبکو
د پښتون او هزاره وو	د ترکمنو د تاجکو
ورسره عرب، گوجر دي	پامېریان، نورستانیان
براهوي دي، قزلباش دي	هم ایماق، هم پشه یان
دا هیواد به تل ځلېږي	لکه لمر پر شنه آسمان
په سینه کې د آسیا به	لکه زړه وي جاویدان
نوم د حق مودی رهبر	وايو الله اکبر وایو الله اکبر

بسم الله الرحمن الرحيم

د پوهنې د وزیر پېغام

گرانو استادانو، ښوونکو او زده کوونکو،

ښوونه او روزنه د هر هېواد د پراختیا او پرمختګ بنسټ جوړوي. تعلیمي نصاب د ښوونې او روزنې مهم توکی دی چې د علمي پرمختګ او ټولنې د اړتیاوو له مخې رامنځته کیږي. څرګنده ده چې علمي پرمختګ او ټولنیزې اړتیاوې تل د بدلون په حال کې وي. له دې امله لازمه ده چې تعلیمي نصاب هم علمي او رغنده انکشاف ومومي. البته نه ښایي چې تعلیمي نصاب د سیاسي بدلونونو او د اشخاصو د نظریو او هیلو تابع شي.

دا کتاب چې نن ستاسو په لاس کې دی، پر همدې ارزښتونو چمتو او ترتیب شوی دی. علمي ګټورې موضوعګانې پکې زیاتې شوې دي. د زده کړې په بهیر کې د زده کوونکو فعال ساتل د تدریسي پلان برخه ګرځیدلې ده.

هیله من یم دا کتاب له لارښوونو او تعلیمي پلان سره سم د فعالې زده کړې د میتودونو د کارولو له لارې تدریس شي او د زده کوونکو میندې او پلرونه هم د خپلو لوڼو او زامنو په باکیفیته ښوونه او روزنه کې پرله پسې ګډه مرسته وکړي چې د پوهنې د نظام هیلې ترسره شي او زده کوونکو او هېواد ته ښې بریاوې ور په برخه کړي.

زه پر دې ټکي پوره باور لرم چې زموږ گران استادان او ښوونکي د تعلیمي نصاب په رغنده پلي کولو کې ستره دنده او دروند مسؤلیت لري.

د پوهنې وزارت تل زیار کاږي چې د پوهنې تعلیمي نصاب د اسلام د سپېڅلي دین له بنسټونو، د وطن دوستۍ د پاک حس په ساتلو او علمي معیارونو سره سم د ټولنې د څرګندو اړتیاوو له مخې پراختیا ومومي.

په دې ډګر کې د هېواد له ټولو علمي شخصیتونو، د ښوونې او روزنې له پوهانو او د زده کوونکو له میندو او پلرونو څخه هیله لرم چې د خپلو نظریو او رغنده وړاندیزونو له لارې زموږ له مؤلفانو سره د درسي کتابونو په لا ښه تالیف کې مرسته وکړي.

له ټولو هغو پوهانو څخه چې ددې کتاب په چمتو کولو او ترتیب کې یې مرسته کړې، له ملي او نړیوالو درنو موسسو، او نورو ملګرو هېوادونو څخه چې د نوي تعلیمي نصاب په چمتو کولو او تدوین او د درسي کتابونو په چاپ او وېش کې یې مرسته کړې ده، مننه او درناوی کوم.

ومن الله التوفیق

فاروق وردګ

د افغانستان د اسلامي جمهوریت د پوهنې وزیر

د کتاب لړلیک

مخ	عنوانونه	مخ	عنوانونه
۲۸	د ډبرو سکاره	۱	څلورم ټولګي ته ښه راغلاست
۳۰	د تمباکو زیانونه	۳	نعت
۳۲	نوکانونو ته پاملرنه	۵	د علم زده کړه
۳۴	حضرت عمر فاروق (رض)	۷	انسان
۳۶	ګلان	۹	بې پروايي
۳۸	د مېوو د پوټکو د بې ځایه اچونې زیانونه	۱۱	ملالۍ
۴۰	راډیو	۱۴	کیسه
۴۲	د ژړندو ډولونه	۱۶	د لمر ارزښت
۴۴	کاغذ او ګټې یې	۱۸	اوبښ خبرې کوي
۴۶	د لویانو خبرې	۲۰	بحري حیوانات
۴۸	سپینه ادې	۲۲	میرویس نیکه
۵۰	جرګه	۲۴	د کور پاک ساتل
۵۲	کیسۍ	۲۶	د ځنګلونو ګټې

مخ	عنوانونه
۸۵	وزر ماتى مرغه
۸۷	د زغم بښيگنې
۸۹	د ناروغۍ ليک
۹۱	د اړتيا ليک
۹۳	څه چې وايي هغه به اورې
۹۵	افغانستان
۹۷	عام نوم
۹۹	کليوالي ژوند
۱۰۱	بشري ټولنه
۱۰۳	ضمير
۱۰۵	صفت
۱۰۷	مبتدا او خبر
۱۰۹	بى زحمته راحت نشته
۱۱۱	عدد

مخ	عنوانونه
۵۶	د پلونو ارزښت
۵۸	د بخار ماشين
۶۰	احمد شاه بابا
۶۲	خواره شيان
۶۴	زموږ ورځني خواړه
۶۶	رښتيا ويل
۶۸	سځاوت
۷۰	د مور خدمت
۷۲	نوم
۷۴	د چاپ صنعت
۷۷	د مفرد او جمع نوم
۵۴	همت
۷۹	نيکي کول
۸۱	متلونه
۸۳	د نوم ډولونه (خاص نوم)

لومړۍ لوست

څلورم ټولگي ته ښه راغلاست

موخه: زده کوونکي متن سم ولولي، ويې ليکي د کتابونو د ساتلو وړتيا پيدا او په دې وپوهيږي چې د لوستلو او ليکلو څخه مخکې د بسم الله الرحمن الرحيم ويل زموږ د برياليتوب سبب ګرځي.

پوښتنې:

- کله چې په ټولگي کې غواړو په لوست پيل وکړو څه بايد ووايو؟
- که غواړئ چې کتابونه مو ژر زاړه نه شي نو څه بايد وکړئ؟

د ټولگي د پيل لومړۍ ورځ وه. زده کوونکي په وار هر يو ټولگي ته ننوتل او د سلام په اچولو سره په خپلو ځايونو کېناستل. د روغې څخه وروسته ښوونکي داسې وويل: ګرانو زده کوونکو! څلورم ټولگي ته ښه راغلاست، خوشحاله يم چې سړکال هم تاسې په خپله زده کړه کې زيار او کونښن وکړئ ترڅو بريالي شئ. بيا يې له دوی څخه هيله وکړه چې تختې ته وګوري. ټولو تختې ته وکتل. ښوونکي پوښتنه وکړه چې د تختې په مخ څه ليکل شوي دي؟

زلمي لاس پورته کړ او ويې ويل: (بسم الله الرحمن الرحيم) ليکل شوی دی ښوونکي وويل چې ډېر ښه، او خپلو خبرو ته يې داسې دوام ورکړ. خوږو زده کوونکو! تاسې پوهېږئ چې موږ د خپلو کارونو لکه د درسونو لوستل، ليکل، ډوډۍ خوړل او داسې نور کارونه، د لوی او مهربان خدای (جل جلاله) په نامه پيل کوو، نن چې ستاسو د لوست د پيل کولو لومړۍ ورځ ده، خپل لوست د لوی او بخښونکي خدای (جل جلاله) په نوم سره پيل کوو. هيله ده چې لوی او بخښونکی خدای (جل جلاله) موږ ته دا توان را په برخه کړي چې خپلې زده کړې په ښه توګه ترسره کړو. وروسته يې د پښتود څلورم ټولگي کتابونه چې نوي چاپ

شوي وو دوی ته وو یشل او ویې ویل: یوه خبره مو هېره نشي هغه داچې خپل کتابونه بڼه وساتئ چې خیرې او ژر زاپه نه شي.

ښوونکي ته لارښوونه:

- ښوونکي دې لومړی د بسم الله الرحمن الرحيم د گټو په هکله زده کوونکو ته معلومات ورکړي او هغوی دې وهڅوي چې دلوسټ لوستل، ډوډۍ خوړل او داسې نور بڼه کارونه د بسم الله الرحمن الرحيم په ویلو باندې پیل کړي.

د زده کوونکو فعاليتونه:

۱. زده کوونکي دې متن په لوړ آواز ولولي.
۲. زده کوونکي دې له یو بل سره د بسم الله الرحمن الرحيم د گټو په هکله خبرې وکړي او بیا دې هر زده کوونکي د ټولگي مخې ته راشي او د بسم الله الرحمن الرحيم د گټو په هکله دې لنډې خبرې وکړي.
۳. زده کوونکي دې لاندې لغتونه په خپلو کتابچو کې په لنډو جملو سره وکاروي.
زیار (کوښښ)، پیل (شروع)
۴. په لاندې جملو کې تش ځایونه په مناسبو کلمو سره په خپلو کتابچو کې ډک کړئ!
د ټولگي د پیل ..... وه.
زده کوونکي په وار هر یو ټولگي ته .....
ښوونکي پوښتنه وکړه چې د تختې په مخ څه ..... دي؟
ټولوپه یو غږ ځواب ورکړ، چې ..... لیکل شوي دي؟

ارزونه:

- زده کوونکي متن لوستلی شي؟
- دلوسټ په مطلب پوه شول؟
- نوي کلمې یې په جملو کې وکارولې؟
- زده کوونکي پوه شول چې دلوسټ دلوستلو، د ډوډۍ خوړلو څخه مخکې او داسې نور کارونه د بسم الله الرحمن الرحيم په ویلو سره ډېر ثواب لري او بریالیتوب مو په برخه کیږي.

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې د لوسټ مطلب په څو کرښو کې ولیکي.

دوهم لوست

نعت

موخه: د پيغمبر ستاينه او د دغه نظم سم لوستل او دنويو کلمو په معنا پوهېدل دي.

پوښتنې:

د حضرت محمد (صلى الله عليه وسلم) په هکله څه پوهيږئ؟ خبرې پرې وکړئ.

څه فکر کوئ چې نعت د چا په هکله ويل کيږي؟

پيدا کړې به خدای نه وه دا دنيا	که صورت د محمد نه وای پيدا
محمد دی د تمام جهان پيشوا	کل جهان د محمد په نوم پيدا شو
نه شته پس له محمد ه انبيا	نبوت پر محمد باندې تمام شو
په معنا کې اولین دی تر هر چا	که صورت يې آخريں دی پيدا شوی
محمد دی درندو دلاس عصا	محمد د گمراهانو ره نما دی
گڼه نه شته په جهان بله رڼا	که رڼاده پيروي د محمد ده
محمد دی هر درد من لره دوا	محمد د بېچاره و چاره گردی

خدای يې مه گڼه بېشکه چې بنده دی

نوريې کُل واړه صفات دي په رښتيا

رحمان بابا

ښوونکي ته لارښوونه:

- ښوونکي دې د نعت متن په لوړ آواز ولولي.
- ښوونکي دې د نعت مطلب په تشرېح وکړي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې په وار د متن لوستل شوي برخه، د کتاب له مخې په مناسب آواز ولولي.
۲. زده کوونکي دې په وار سره د نعت مطلب په خپله ژبه نورو ته ووايي.
۳. د لاندې لغتونو معنا دې له چوکاټ څخه پیدا او د کلمو ترڅنګه په خپلو کتابچو کې وليکي.

پیشوا	_____	چټ
نبوت	_____	پیغمبران
انبیا	_____	پیغمبري
عرش	_____	څوکی
کرسي	_____	لارښود
فاسق	_____	بدکار
پارسا	_____	پرهیزگار

ارزونه:

- ❑ زده کوونکي شعر سم لوستلی شي؟
- ❑ د نعت په معنا او مفهوم پوه شول؟
- ❑ د نعت مطلب نورو ته ویلی شي؟
- ❑ د نویو لغتونو په معنا پوه شول؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې نوي لغتونه په مناسبو جملو کې وکاروي.

درېم لوست د علم زده کړه

موخه: د متن لوستل، لیکل، د علم او پوهې د زده کړې په ارزښت زده کوونکو ته معلومات ورکول دي.

پوښتنې:

❖ موږ ولې د علم زده کړه کوو؟

❖ تاسو دهغو خلکو چې علم او پوهنه یې زده کړې وي او دې علمه خلکو ترمنځ کوم

توپیر کولی شئ؟

❖ تاسې ابوریحان پېژنئ؟ هغه څوک و؟

یوسپین ږیری سړی د مرګ په حال
په بستره کې پروت و. یوه ورځ د ده یو
هونبیار او عالم ملګری دده پوښتنې ته
ورغی. ناروغ سړي خپل ملګري ته
وویل، دهغې علمي موضوع په اړه چې

ما له تا څخه کوم معلومات غوښتي وو؟ هغه ملګري ورته وویل: ته خواوس سخت
ناروغ یې خدای (جل جلاله) خبردی که جوړشې! نو ددې موضوع پوهېدل به تاته ضروري
شی نه وي.

ده ورته وویل: دابه بهتره وي چې پوه مېشم نه چې ناپوه او بل تانه دي
اوریدلي چې محمد (صلی الله علیه وسلم) فرمایلي دي «د علم طلب (زده کړه) پر هر
مسلمان فرض ده.»

دا سپین ږیری ابوریحان البیروني و. چی ډېر علمي آثار له ده څخه را پاتې او
نومونه یې دادي: د ستورو پېژندل، طبابت، ریاضیات، تاریخ، جغرافیه، د

درمل پېژندل د ملتونو ادب او دودونه چې اوس هم دنړۍ په زياتو برخو کې ورڅخه خلک گټه اخلي. دانوميالي پوه د ژوند ترپاي پورې دپوهې په زده کړه بوخت و.

ښوونکي ته لارښوونه:

- ښوونکي دې دلوست عنوان په تخته وليکي .
- ښوونکي دې متن ولولي، د علم د زده کړې په ارزښت او گټودې خبرې وکړي.

د زده کوونکو فعاليتونه:

۱. زده کوونکي دې متن ولولي. بيا دې دهرگروپ څخه يوتن دلوست په مطلب خبرې وکړي.

۲. د لاندې جملو تش ځايونه دې د چوکاټ په مناسبو کلمو سره په خپلو کتابچو کې وليکي.

دابه بهتره وي چې..... مرشم.

له خپل ملگري څخه يې..... وکړه.

ددې موضوع..... به تاته څه ضروري شي نه وي .

د علم زده کړه پرمسلمان له زانگوڅخه ترگوره فرض.....

داسپين ږيري..... دی.

چې ډېر علمي آثارله ده څخه..... دي.

۳. لاندې لغتونه په خپلو کتابچو کې په جملو کې وکاروئ!

جوړ ، روغ ، علم ، پوهه

۴. پوښتنې:

ابوريحان البيروني له خپل ملگري څخه دڅه شي پوښتنه وکړه او هغه څه ورته وويل ؟

محمد (صلی الله عليه وسلم) د علم د زده کړې په هکله څه فرمايلي دي ؟

د ابوريحان البيروني څخه کوم علمي آثار را پاتې دي ؟ نومونه يې واخلي ؟

ارزونه:

زده کوونکي متن سم لوستلی شي ؟

دلوستل شوي متن په مطلب زده کوونکي خبرې کولی شي ؟

زده کوونکي د علم د زده کړې په ارزښت وپوهېدل ؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې لاندې کلمې په جملو کې وکاروي .

علم ، آثار ، ناروغ ، زده کړه.

پوه ، جوړ ، ده ،
ناپوه ، درمل ، ابوريحان
البيروني
ناروغ ، پوښتنه ،
را پاتې

خلورم لوست انسان

موخه: د متن سم لوستل، لیکل د انسان دارزښت او اهمیت په هکله زده کوونکو ته معلومات ورکول دي.

پوښتنې:

- ❖ آیا ویلی شی چې د انسان او حیوان ترمنځ څه توپیر دی؟
- ❖ انسان د څه شي په واسطه لوستل او لیکل زده کوي؟

لوی خدای (جل جلاله) انسان د یو عقل لرونکي موجود په توګه پیدا کړی دی. انسان د عقل او فکر په واسطه کولی شي لوستل او لیکل زده کړي، پوهه او معلومات ترلاسه کړي، ځکه نو موږ وایو چې انسان یو داسې موجود دی چې عقل، فکر او ذکاوت لري. لوی خدای (جل جلاله) انسان په ډېر نېک ښایسته صورت او جوړښت سره پیدا کړی دی.

عقل او فکر انسان ته پر نورو څارویو او ژویو فضیلت ورپه برخه کوي. عقل د انسان د پرمختګ سبب ګرځي. انسان کولی شي چې د نورو څارویو په څېر خواږه وځوري، او حرکت وکړي خو د عقل او فکر په واسطه د انسان او حیوان ترمنځ توپیرونه موجود دي.

❖ آیا انسان کولی شي چې دهوسی، آس، پرانګ په څېر چابک وځغلي؟

❖ آیا انسان کولی شي چې دکب په شان تر اوبولاندې ژوند وکړي؟

❖ آیا انسان کولی شي چې د مرغانو په شان والوزي؟

د دې پوښتنو ځوابونه روښانه دي چې انسان دغه کارونه نه شي کولی، خو وې کړای شول چې موټر، الوتکه او داسې نور شیان جوړ کړي چې تر هوسی، آس او پرانګ ګړندي وي.

انسان وکولی شول چې کښتۍ جوړه کړي چې په سمندر کې حرکت وکړي پس دا ټول شیان د انسان د عقل او فکر محصول دي.

ښوونکي ته لارښوونه:

- ښوونکي دې متن په مناسب آواز ولولي.
- د انسان د ښيگڼو او استعدادونو په اړه دې لنډ معلومات وړاندې کړي.
- لغتونه دې پر تخته وليکي او معنا دې کړي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې متن ولولي.
۲. زده کوونکي دې د متن د مطلب په هکله یو د بل سره خبرې وکړي او بیا دې د هر گروپ یو تن د انسان او حیوان د توپیر په هکله نوروته خپل معلومات وړاندې کړي.
۳. زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې د انسان او حیوان د توپیر په هکله څو جملې وليکي.
۴. لاندې معنا شوي لغتونه په مناسبو جملو کې وکاروي!

څارویو: حیواناتو

ذکات: هوښیارتیا

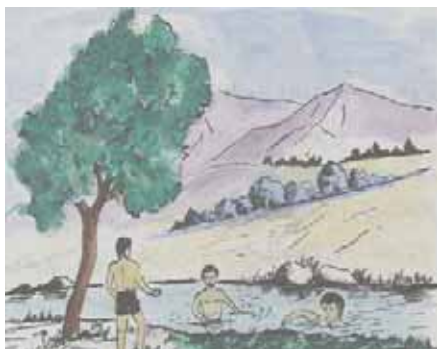
فضیلت: اوچتوالی، بهتري

ارزونه:

- ❏ زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- ❏ د متن د مطلب په هکله خبرې کولی شي؟
- ❏ د انسان او حیوان د توپیر په هکله جملې لیکلې شي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې د انسان د پوهې په باره کې څو کرښې وليکي.

پنځم لوست بې پروايي

موخه: د متن لوستل، لیکل، د بې پروايي په هکله معلومات او بې پروايي څخه د ځان ژغورلو په نښکښو باندې پوه شي.

پوښتنې:

ستاسو په فکر د لامبو وهلوله پاره باید له څه ډول او څه کار واخلو؟
که چېرې سړی په چټلو او بوکې ولامبي څه به پېښ شي؟

اجمل یو بې پروا هلک و. هروخت به یې د ناپاکو او بو په ځایو نو لکه ډنډ او ویالوکې لامبو وهله. یوه ورځ چې دی له ښوونځي څخه رخصت شو او په کور کې یې ډوډۍ و خوړه بیا د لوبو له پاره د باندې ووت. د اجمل کورته نږدې یوه لویه ویاله روانه وه. دغه ویاله چې د کلیو او کورو نو په منځ کې تېره شوې وه د کلي اوسېدونکو به د مېوو پوټکي او خټلې ورا چولې. له دې کبله د دغې ویالې اوبه ډېرې چټلې اونا پاکه وې. د کلي هلکانو به پکې لامبل. اجمل پرته له دې چې د دغو ناپاکو او چټلو اوبو زیان ته پاملرنه وکړي خپل کالي یې وایستل او په لامبو وهلو یې پیل وکړ. څو شېبې وروسته بیا انځرگل او بادام گل چې د اجمل ټولگيوال وو په لاره تېرېدل گوري چې اجمل په ویاله کې لامبي، په دې وخت کې بادام گل خپل ملگري انځرگل ته وویل: اجمل ته وگوره چې په چټلو اوناو لوبو کې لامبي، دومره نه پوهېږي چې په ناوولو او بوکې لامبو وهل روغتیا ته ډېر زیان رسوي او د خطر سره یې مخامخ کوي. هغوی دواړه ډېر خواشینی او خپه شول. خو ځانونه یې اجمل ته ونه ښودل. کله چې اجمل د لامبو وهلو څخه خلاص شو او کور ته ولاړ نو د شپې وړ باندې سخته تبه راغله. ټوله شپه یې د ناروغۍ له کبله په وینه تېره کړه. مور او پلار او د کورنۍ نور غړي یې ډېر خپه وو.

سهار و ختي يې روغتون ته بوتلو او د درملنې لاندې يې ونيو. د زيات کړاوله گاللو څخه خو ورځې وروسته روغ شو ټولگيوال يې چې دهغه له ناروغۍ څخه خبر شول د اجمل د ليدو له پاره کورته ورغلل. هغه ډېر ډنگرشوی و. ورېښمين او نور ټولگيوالو يې وروسته له روغې څخه هغه ته وويل: وروره! دا ناروغي ستاد بې پروايۍ او نا پوهۍ پايله ده. موږ او تاسو ته ښوونکي ويلي و چې هېڅکله په ناولو اوبوکې مه لامبۍ چې د ناروغۍ لامل گرځي. اجمل چې دا خبرې واورېدې له ځان سره يې ژمنه وکړه چې بيا به هېڅکله په چټلو او نا پاکو اوبوکې نه لامبم.

ښوونکي ته لارښوونه:

- متن په لوړ آواز ولولئ!
- دلوست د مطلب په هکله معلومات وړاندې کړئ.

د زده کوونکو فعاليتونه:

۱. متن دې په گروپونو کې په لوړ آواز ولولي.
  ۲. د متن مطلب دې د کيسې په توگه د هرگروپ يو تن په خپله ژبه نورو ټولگيوالو ته ووايي.
  ۳. دلاندې کلمو متضاد شکل پيدا کړئ او د کلمو ترڅنگ يې په خپلو کتابچو کې وليکئ.
- ناپاکو: پاکو   نږدې: روغتيا: _____
د باندې: زيان: خواشينی: _____

ارزونه:

- آيا زده کوونکي متن لوستلی شي؟
- آيا دوی د متن په مطلب پوه شول؟
- زده کوونکي دلوست مطلب د کيسې په توگه خپلو ټولگيوالو ته ويلي شي؟
- د ورکړل شويو کلمو ضد يې پيدا کړای شو؟

کورنۍ دنده:

لاندې کلمې په خپلو کتابچو کې په جملو کې وکاروئ!
ناولواوبو- خځلې- روغتيا- وياله- ډنډ

شپږم لوست ملالی

موخه: زده کوونکي به متن ولوستلی شي، وليکلی شي. ملالی و پېژني او په متن کې لنډۍ په نښه کړي.

پوښتنې:

- ایاتاسې د هېواد د ملي قهرمانو ښځو د څو تنو نومونه اخیستی شئ؟
- څه فکر کوئ چې ملالی څوک ده؟

یوه ورځ د تاریخ ښوونکي په ټولگي کې د څو ملي اتلانو په اړه خبرې کولې او د هغو نومونه یې په تخته لیکل. په دې وخت کې اېمل لاس پورته کړ او له ښوونکي څخه یې وغوښتل چې د ملالی په اړه معلومات وړاندې کړي. ښوونکي وویل: گرانو زده کوونکو! ملالی زموږ د هېواد یوه ملي نامتو او زړه وړه مېرمن وه. کله چې انگریزانو زموږ په هېواد یرغل وکړ او غوښتل یې چې ویې نیسي. زموږ مسلمان هېواد پاله افغانان د انگریزانو ددې موخې نه خبر شول د هغوی د له منځه وړلو له پاره راغونډ شول او د مقابلې تیاری یې ونيو. انگریزان کله چې د میوند دښتې ته را ورسیدل نو په نویو وسلو باندې سمبال و خوزموږ د هېواد زړه ورو افغانانو د ډېرو ساده شیانو لکه یوم، تېرونو او داسې نور، په لاس دمیوند دښتې ته ورغلل. په دې وخت کې هوا ډېره توده وه او د اوبو چپې او کار یزونه دښمنانو نیولي وو. افغانان دخپلې خاورې دآزادۍ له پاره په ډېر زړه ورتوب جنگېدل. نژدې و چې له

ماتې سره مخامخ شي. په دې وخت کې ملالۍ بيرغ په لاس کې د خپلو هېواد پالو افغانانو ترمنځ د دښمن په لور روانه شوه او په لوړ آوازيې داسې وويل:

که په ميوںد کې شهيد نه شوې
خدايږو لاليه بې تنگۍ له دې ساتينه

ددې غږ په اورېدو سره دافغانانو احساسات راوپارېدل او په دښمن يې خونړی يرغل وکړ. هغوی يې تارومار کړل او بری يې ترلاسه کړ.

ښوونکي ته لارښوونه:

- ښوونکي دې متن په لوړ آواز ولولي.
- نوي لغتونه دې په تخته وليکي او معنادې کړي.
- دملالۍ په هکله دې له زده کوونکو څخه معلومات و غواړي اولنډۍ دې معنا کړي.

د زده کوونکو فعاليتونه:

۱. زده کوونکي دې متن په لوړ آواز ولولي.
۲. لاندې لغتونه چې معنا شوي دي تاسو يې په مناسبو جملو کې وکاروئ!
اتلانو – قهرمانانو
يرغل – حمله
چمتو – تيار
ډگر – ميدان
۳. په خپلو کتابچو کې وليکئ چې لاندې لنډۍ چا او د څه له پاره ويلې ده؟
که په ميوںد کې شهيد نه شوې
خدايږو لاليه بې تنگۍ له دې ساتينه

۴. پوښتنې:

- انگریزانو د څه له پاره زموږ په هېواد یرغل وکړ؟
- مېرمن ملالی په کوم وخت کې بیرغ په لاس کې ونيو؟ او ولې یې ونيو؟
- ملالی کومه لنډۍ په لوړ آواز ویلې وه. او ولې یې ویلې وه؟

۵. لاندې نیمګړې جملې په خپلو کتابچو کې بشپړې کړئ!

- ملالی زموږ د هېواد ملي او زړه وړه _____ وه.
- هغه وخت چې زموږ په هېواد _____ یرغل وکړ.
- غوښتل یې چې زموږ خپلواک هېواد _____.
- سره له دې چې دښمن په نويو _____ سمبال و.
- افغانان دخپلې خاورې د _____ له پاره په ډېر زړه ورتوب _____.
- په دې وخت کې ملالی بیرغ په _____ کې دخپلو هېواد پالو افغانانو ترمنځ د دښمن په لور _____ شوه.

ارزونه:

- زده کوونکي متن لوستلی شي؟
- د ملالی په هکله یې معلومات ترلاسه کړل؟
- زده کوونکي د متن مطلب په خپله ژبه ویلی شي؟
- نوي لغتونه په جملو کې کارولي شي؟
- لوستل شوې لنډۍ یې په یاد زده کړه؟ مطلب یې په نثر اړولی شي؟
- نیمګړې جملې یې په مناسبو کلمو سره بشپړې کړې؟

کورنۍ دنده:

لاندې کلمې په لنډو جملو کې وکاروئ!

ملالی - افغانان - انگریزان - مېوند

اووم لوست کیسه

موخه: چې زده کوونکي کیسه ولولي، ويې ليکي، د کيسې په مطلب پوه او مترادفي کلمې په متن کې په گوته کړي.

پوښتنې:

د کدو او چارمغز (غوز) د توپير په هکله څوک خبرې کولی شي؟
آيا ستاسو کومه کيسه زده ده؟ که موزده وي خپلو ټولگيوالو ته يې ووايي؟

يوه ورځ يو سړي د غنمو پنډه په شا کړې و، چې ډېر سترې شو نو د چارمغز دونې لاندې يې ډمه وکړه او پنډه يې په خپله خوا کې کېښود. د چارمغز د ونې ترڅنگه يو پټی و په دې بڼ کې د کدو يو بوټی و چې ډېر غټ کدويې نيولی و. سړي چې په بوټي کې کدو او په ونه کې د چارمغز دانې وليدلې نو ويې ويل: عجيبه دا ده چې هغه وړوکي بوټي دومره غټ کدو او دې لويې ونې دومره کوچني چارمغز نيولي دي. پکار خوداوه چې چارمغز د کوچني بوټي او کدو د لويې ونې حاصل وای. له دې وروسته يې سر په خپله امسا کېښود چې ډمه و کړي. ناڅاپه په دې وخت کې يې په سر يوشی راولويد. گوري چې دا د چارمغز دانه وه. په دې وخت کې د سړي فکر بدل شو او ځان سره يې وويل: الحمد لله چې کدو د ونې حاصل نه دی که نه نو زما د سر ماغزه خوبه يې را ايستلې وای!

ښوونکي ته لارښوونه:

- کیسه په لوړ آواز و لوله او نوي لغتونه په تخته ولیکه! له زده کوونکو څخه وغواړه چې د کلمو څخه په خپله جملې جوړې کړي.
- په متن کې هغو کلمو ته څېر شته چې کرښه ورلاندې اېستل شوې. له زده کوونکو څخه د هرې کلمې مترادف شکل پوښتنه وکړه!
- د کیسې په مطلب خبرې وکړه!

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې متن په لوړ آواز ولولي.
  ۲. زده کوونکي دې په خپلو ګرو پونو کې د کیسې په مطلب خبرې وکړي. بیا دې د هر ګروپ یوکس د کیسې مطلب په خپله ژبه ووايي.
  ۳. په متن کې مترادفې کلمې پیدا کړئ او د هغه هم معنا په خپلو کتابچو کې ولیکئ.
  ۴. پوښتنې:
- ❧ یوه ورځ یو سړي چې د غنمو پنډیې په شا و د چارمغز د ونې لاندې څه کول؟
- ❧ د چارمغز ترڅنګه یې د څه شي پټی ولید؟
- ❧ سړي د چارمغز او د کدو په هکله له ځان سره څه وویل؟

ارزونه:

- ❧ زده کوونکي کیسه سمه لوستلې شي؟
- ❧ د کیسې په مطلب پوه شول؟
- ❧ نوموړې کیسه په خپله ژبه نورو ته ویلې شي؟
- ❧ په لوستل شوي متن کې یې مترادفې کلمې پیدا او د کلمو هم معنا ښې یې ولیکلې؟

کورنۍ دنده:

لوستل شوي کیسه په یاد زده کړئ او خپلو خويندو او وروڼو ته یې ووايئ!

اتم لوست دلمر ارزښت

موخه: دلمر په ارزښت پوهېدل او دلمر
څخه په ژوند کې ګټه اخیستل دي.

پوښتنې:

څه فکر کوي چې دلمر څخه څه ګټې اخلو؟
که چېرې دلمر رڼا او تودوخه ځمکې ته را ونه رسيږي، څه پېښېږي؟

لمر نه يوازې د رڼا او تودوخې سرچينه ده، بلکې د څارويو، الوتونکو، غلو،
سبو، مېوو او انسانانو په ژوندانه کې هم ډېر ارزښت لري.

که دلمر رڼا او تودوخه ځمکې ته را ونه رسيږي، نو انسانان، څاروي، الوتونکي
او نباتات مري. د مثال په توګه دلمر د رڼا او تودوخې د شتوالي په صورت کې غلې،
مېوې، سابه او نور بوټي زرغونېږي. اوسمه وده کوي. همدارنګه پوهيږو چې
د انسانانو خواړه له سبو، غلو، مېوو، غوښو، شيدو، هګيو، کوچو او داسې
نورو څخه لاس ته راځي. که چېرې بوټي زرغون نه شي اوسمه وده ونکړي دهغه
څخه حاصل نشواخيستلی.

سربېره پردې دلمر په تودوخه ځينې ميکروبونه له منځه ځي. همدا راز نن ورځ
زيات شمېر پرمختللي هېوادونه د اوبو او د خونو د ګرمولو له پاره دلمر له
تودوخې څخه ګټه اخلي او هم بريښنا ورڅخه په لاس راوړي.

ښوونکي ته لارښوونه:

- ښوونکي دې د متن عنوان په تخته وليکي او متن دې په لور اوږد ولولي.
- ښوونکي دې د لمر د گټو او ارزښت په هکله خبرې وکړي او نوې کلمې دې د تخته په مخ وليکي او معنادې کړي.
- ښوونکي دې د لوست څو کلمې په تخته وليکي. زده کوونکي دې واره په وار تخته ته راوغواړي. چې د يوې کلمې مترادف بڼه د کلمې تر څنگه وليکي.

د زده کوونکو فعاليتونه:

۱. زده کوونکي دې يو له بل سره متن ولولي او خپلې ستونزې دې اوارې کړي.
۲. زده کوونکي دې په خپلو گروپونو کې د لاندې کلمو مترادف شکل له چوکاټ څخه پيدا او بيا دې د کلمو تر څنگ په خپلو کتابچو کې وليکي.

برق ،	شین ،
حرارت	منبع ،

سرچينه ..... زرغون .....
تودوخه ..... بريننا .....

۳. څو زده کوونکي دې د لمر د گټو په هکله يوه يوه جمله ووايي او ښوونکي دې په تخته وليکي.
  ۴. د لاندې جملو د تشو ځايونو کلمې په خپلو کتابچو کې وليکي.
- لمر نه يو ازې دا چې د رڼا او _____ سرچينه ده ، بلکې د څارويو ، الوتونکو ، غلو ، سبو ، مېوو ، او _____ په ژوندانه کې هم ډېره گټه لري.
- همدا راز نن ورځ زيات شمېر پرمختللي _____ داوبو او د خونو د گرمولو له پاره د _____ له تودوخې څخه گټه اخلي او هم _____ ور څخه په لاس راوړي.

ارزونه:

- زده کوونکو د لمر د ارزښت او گټو په هکله پوهه ترلاسه کړه؟
- زده کوونکي د لوست متن سم لوستلی شي؟
- زده کوونکي د کلمو مترادف کلمې پېژني؟
- زده کوونکو د جملو تش ځايونه په مناسبو کلمو سره ډک کړل؟

کورنۍ دنده:

لاندې کلمې په لنډو جملو کې وکاروئ او په خپلو کتابچو کې يې وليکئ!
لمر - تودوخه - بريننا - روغتيا

نهم لوست اوبن خبرې کوي

موخه: د متن لوستل، لیکل، د اوبن د کیسې په ادبي بڼه او د اوبن زور باندې د زده کوونکو پوهول دي.

پوښتنې:

- ❑ اوبن مولیدلی دی ویلی شی چې اوبن څه ډول خاړوی دی؟
- ❑ د اوبن په اړوند مو کومه کیسه اورېدلې ده؟

ما چې وینئ کولی شم ډېره موده په صحرا او د نېستو کې مزل وکړم، بې له دې چې اوبه وڅښم او یا خواړه وخورم. کله چې په بېدیا او د نېستو کې توند باد ولگېږي او له ځانه سره دوږې په هوا پورته کړي. بیا نو هېڅوک نه شي کولی چې ددغه باد په وړاندې ځان ټینګ کړي او په لار ولاړ شي. خو زه کولی شم چې ددې باد او دوږو ترمنځ خپل تګ ته دوام ورکړم. ښایي پوښتنه وکړئ چې څنگه کولی شم ډېره موده بې له څښلو او خوړلو څخه مزل وکړم؟ تاسې زما شاته پام وکړئ! یوه راوتلې برخه وینئ. چې دې برخې ته (بوکان) وايي. زما همدې ځای کې یوه اندازه وازده ده. کله چې زه خواړه ونه خورم، بدن مې له دې وازدو څخه ګټه اخلي او پیاوړی کیږي. څرنگه چې لږ خولې کیږم نو له همدې امله لږ تېری کېږم. او بله دا چې زما د پښو تلې پلنې او نرمې دي چې په خاورو کې نه ډوبیږي. همدا راز زه ځواکمنې سترګې او ګڼ باڼه لرم، که چېرې یوه سترګه و ترې بیا هم کولی شم چې و وینم او په لاره لاړ شم. زه کولی شم چې خپله پزه بنده کړم له همدې امله د توپان او بادونو په وخت کې خاوره او دوږه زما سترګو او پزې ته نه ننوځي او س پوه شوئ چې لوی خدای (جل جلاله) زه څه ډول پیدا کړي يم؟

ښوونکي ته لارښوونه:

- ښوونکي دې زده کوونکو ته متن په لوړ آواز ولولي.
- د متن په مطلب دې پوره رڼا واچوي.
- ښوونکي دې له متن څخه پر زده کوونکو باندې د املا کار وکړي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. متن دې خو زده کوونکي په وار سره په لوړ آواز ولولي.
۲. لاندې نوې کلمې او ترکیبونه په خپلو کتابچو کې وليکئ بیا د هرې کلمې او ترکیب له پاره خو جملې جوړې کړئ!
(ډېره موده) (ډېروخت) پلې (پياده) پیاوړی (قوی) زغملی شم (تېرولی شم) بوکان داوښ دشا را وتلې برخې ته وايي.
۳. پوښتنې:
 څه کيسه کې اوښ د خپلو بوکانو په اړوند کومه گټه بيانوي؟
 د خپلو خولو او اوبو په اړوند څه وايي؟
 ولې د اوښانو پښې په خاورو کې نه ډوبیږي؟
 ولې اوښ کولی شي د توند باد او توپان په وخت کې تگ ته دوام ورکولی شي؟
۴. لاندې تش ځایونه په مناسبو کلمو سره ډک کړئ.
 ما چې وينئ ... شم ډېره موده په صحرا او د بنسو کې مزل وکړم.
 ښايي پوښتنه وکړئ چې څنگه کولی شم ډېره موده بې له ... څخه مزل وکړم؟
 تاسې زما _____ ته پام وکړئ!
 يوه راوتلې برخه .....
 کله چې زه خواړه ونه خورم بدن مې له دې _____ څخه گټه اخلي.

ارزونه:

- څه کوونکي متن سم لوستلی او ليکلی شي؟
- د متن په مطلب پوه شول؟
- د لوستل شوې کيسې مطلب په خپله ژبه نورو ټولگيوالو ته ويلی شي؟
- له کلمو او ترکیبونو څخه يوه بشپړه جمله جوړولی شي؟
- پوښتنو ته تر کومه ځايه سم ځوابونه ورکولی شي؟

کورنۍ دنده:

داوښ په هکله درې کرښې معلومات په خپلو کتابچو کې وليکئ!

لسم لوست بحري ژوي

موخه: د متن لوستل، ليکل، د بحري ژوو (حيواناتو) په هکله معلومات ورکول دي.

پوښتنې:

بحري حيوانات پېژنئ؟ نومونه يې واخلئ!
کوم حيوانات هم په اوبو کې او هم په وچه ژوند کوي؟

د ځمکې زياته برخه په اوبو پوښل شوې ده. په مليونونو حيوانات په سيندونو او دريابونو کې ژوند کوي. له دغو ژوو څخه ځينې بيا په وچه کې هم ژوند کولی شي لکه چونگېښي، تمساح، ماران او ځينې الوتونکي مرغان. همدا راز ځينې بوتي هم شته چې د بحر په تل کې ژوند کوي. زياتره کبان او بحري تي لرونکي حيوانات لکه: وېل (whale) د لکۍ په خوزولو سره د بحر په يوه خوا او بله خوا گرځي راگرځي. د لامبو وهلو په وخت کې له خپلو وزرونو څخه کار اخلي، د ځينو وړوکبانو د غوښو، هډوکو او پوستکو څخه خلک په ورځني ژوند کې ګټه اخلي.

ښوونکي ته لارښوونه:

- ښوونکي دې متن په لوړ آواز ولولي.
- د بحري حیواناتو د گټو په اړه دې لنډ معلومات ورکړي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې متن په لوړ آواز ولولي.
۲. د لاندې جملو تش ځایونه په مناسبو کلمو سره په خپلو کتابچو کې بشپړ کړئ.

د ځمکې زیا ته برخه په اوبو پوښل _____
په ملیونونو _____ په سیندونو او دریاوونو کې ژوند کوي.

۳. لاندې جملې د متن له مخې د شمیرې په لیکلو سره ترتیب کړئ.

الف: په ملیونونو حیوانات په سیندونو او دریاوونو کې ژوند کوي.

ب: د ځمکې زیاتره برخه په اوبو پوښل شوې ده.

ج: له دغو ژوو څخه ځینې بیا په وچه کې هم ژوند کولی شي لکه چونگنسی، تمساح، ماران او ځینې الوتونکي مرغان.

ارزونه:

- زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- ځینې بحري حیوانات یې وپیژندل؟
- د بحري حیواناتو د گټو په اړه خبرې کولی شي؟
- د جملو تش ځایونه په مناسبو کلمو سره ډک کولی شي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې د څو بحري حیواناتو نومونه ولیکي او بیا دې د هغو گټو په اړه څو جملې ولیکي.

يوو لسم لوست ميرويس نېکه

موخه: د متن سم لوستل، ليکل، د ميرويس نېکه پېژندل اود هغه د خدمتونو په اړه معلومات ورکول دي.

پوښتنې:

ويلی شئ چې ميرويس نېکه څوک دی؟

ميرويس نېکه خلکو ته څه شي بلنه ورکړه؟

ميرويس نېکه د افغانانو يو پوه او زړه سوانده مشر و. ده له ټولو افغانانو سره مينه درلوده. دخپل هېواد دخپلواکۍ د گټلو په اړه يې فکر کاوه. غوښتل يې چې افغانان په يووالي سره ژوند وکړي.

کله چې هغه د حج دادا کولو له پاره بيت الله شريف ته ولاړ او بېرته بيا کندهار ته راستون شو نو له خلکو او مشرانو سره يې وکتل. خلکو ته يې دخپلواکۍ د بېرته گټلو له پاره د پاڅون بلنه ورکړه. ټولو وگړو دهغه مشري ومنله.

ميرويس نېکه له خپل مېرني ولس سره يوځای خپل هېواد د پردو له لاس څخه خلاص کړ. دخپلواکۍ تر گټلو وروسته يې دهېواد د ودانولو له پاره د قدر وړ خدمتونه وکړل. په خلکو کې يې ډېر پلويان پيدا کړل.

ميرويس نېکه دخپلې واکمنۍ تر پايه د يوملي مشر په توگه کار وکړ. کله چې مړ شو خلکوپه ډېر درناوي سره خاورو ته وسپاره. دده قبر د قندهار د ښار په کوکران کې دی.

ښوونکي ته لارښوونه:

- ښوونکي دې د تېر لوست پوښتنې وکړي.
- ښوونکي دې د متن لوست ولولي او نوې کلمې دې معنا او بيا دې د ميرويس نېکه په هکله د زده کوونکو له سويې سره سم معلومات وړاندې کړي.
- ښوونکي دې د متن د څو جملو املا زده کوونکو ته ووايي.

د زده کوونکو فعاليتونه:

۱. زده کوونکي دې په خپلو گروپونو کې متن په چوپتيا سره ولولي او د ميرويس نېکه په هکله دې يو له بل سره خبرې وکړي. بيا دې د هر گروپ يو تن د ميرويس نېکه په هکله نورو ته معلومات ورکړي.

۲. د لاندې جملو تش ځايونه د چوکاټ په مناسبو کلمو سره ډک کړئ!

ميرويس نېکه زموږ د هېواد ____ او _____ واکمن و.

موږ يې نوميالی مېرمن _____ نومېده.

ميرويس نېکه د افغانانو يو پوه او _____ مشر و.

نوميالی

نازوانا

ملي مشر

زړه سواند

ارزونه:

ایا زده کوونکي متن لوستلی شي؟

ایا د ميرويس نېکه په هکله يې معلومات ترلاسه کړل؟

ایا زده کوونکو وکولی شول چې د جملو تش ځايونه په مناسبو کلمو ډک کړي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې د ميرويس نېکه په هکله څو کرښې وليکي.

دولسم لوست

د کور پاک ساتل

موخه: د متن سم لوستل، د کور د پاک ساتنې او روغتيا ساتنې په هکله معلومات ترلاسه کول دي.

پوښتنې:

- ❖ چاپيريال څه ته وايي؟
- ❖ په يوه کورنۍ کې څوک ژوند کوي؟
- ❖ د کور په پاکوالي او روغتيا ساتنه کې ستاسو دنده څه شی ده؟

ټول هغه شيان چې زموږ په شاو خوا کې موجود دي د چاپيريال په نوم ياديږي. د انسان د ژوند لومړنۍ چاپيريال د هغه خپل کور دی. هر چاته خپل کور ډېر گران دی. کور د کورنۍ د ټولو غړو د اوسېدو ځای دی. زه د خپل کور پاکوالي ته ډېره پاملرنه کوم. زما خويندې او وروڼه هم د کور په پاکۍ کې پوره پاملرنه کوي. د دې له پاره چې زموږ روغتيا ښه وي او د ناروغيو مخنيوی مو کړی وي ښه به داوي چې د کور پاکوالي ته ډېره پاملرنه وکړو.

په حديث شريف کې راغلي دي (پاکوالی د ايمان يوه برخه ده) د دې له پاره چې بدن مو روغ وي په کار ده چې د خپل کور د شاوخوا چاپيريال د پاک ساتلو له پاره لاندې ټکي په پام کې ونيسو:

۱. کوټو ته بايد پاکه هوا او د لمر رڼا ورسېږي.
۲. د کور انگر بايد پاک او سوتره وساتو.
۳. خځلې او دمېوو پوټکي بايد په ټاکلي ځای کې واچول شي او د بې ځايه غورځولو څخه يې ډډه وکړو.
۴. ماشومان بايد داسې روږدي شي چې د ټټۍ (بيت الخلا) له راتگ څخه وروسته خپل لاسونه په صابون او پاکو او بو ومينځي.
۵. څاروي او کورني مرغان بايد له کور څخه لېرې په يوه ټاکلي ځای کې وساتل شي.
۶. د اغوستلو کالي، کمپلې شړۍ، برستنې، روجايي گانې، توشکې، د کور پر شونه بايد پاک او سوتره وساتل شي او په هره اونۍ کې يې لږ تر لږه يو ځلي د لمر تو دوڅې ته واچوو تر څو مېکروبونه يې له منځه لاړ شي.

ښوونکي ته لارښوونه:

- ښوونکي دې متن په لوړ آواز ولولي.
- د لوست د موضوع په هکله دې خبرې وکړي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې متن په لوړ آواز ولولي او په وار سره دې د لوست په مطلب خبرې وکړي.
۲. لاندې نیمګړې جملې په خپلو کتابچو کې بشپړې کړئ.
ټول هغه شيان چې زموږ په شاوخوا کې موجود دي د _____ په نوم یادېږي.
د انسان د ژوند لومړنی چاپیریال د هغه خپل _____ دی.
کور د کورنۍ د غړو د _____ ځای دی.
زه د خپل کور پاکوالي ته ډېره _____ کوم.
پاکوالی د _____ یوه برخه ده.

۳. پوښتنې:

- کور او کوټو ته پاکه هوا او د لمر رڼا څه ګټه لري؟
- خځلې او دمېوو پوټکي په کوم ځای کې واچول شي او ولې؟
- ماشومان او لویان له ټټۍ څخه وروسته خپل لاسونه ولې په صابون او پاکو اوبو مینځي؟
- خاروي او کورني مرغان د څه له پاره د کوټو څخه لېرې ساتل کېږي؟
- موږ خپل توشکونه او کالي ولې لمر ته اچوو؟

ارزونه:

- زده کوونکي متن لوستلی شي؟
- د متن په مطلب پوه او خبرې پرې کولی شي؟
- زده کوونکو نیمګړې جملې په مناسبو کلمو سره بشپړې کړای شوې؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې د پاکوالي د ګټو په هکله څو جملې ولیکي.

ديار لسم لوست د ځنگلونو گټې

موخه: د متن لوستل، ليکل، د ځنگلونو د گټو او ارزښت په هکله معلومات او ځنگلونو ته پاملرنه ده.

پوښتنې:

- آيا ويلی شئ چې زموږ د هېواد په کومو ولايتونو کې ځنگلونه شته دي؟
- له ځنگلونو څخه څه شی لاس ته راځي؟
- د ځنگلونو پاملرنه او هغو ته وده ورکول څه گټې لري؟

ځنگلونه د هېواد ارزښتمنې سرچينې دي، د ځنگلونو پراخوالی، ساتنه او له ځنگلونو څخه سمه گټه اخيستل د هېواد اقتصاد پياوړی کوي. د ځنگلونو شته والی د چاپيريال په سمسورتيا او د هوا په پاکوالي او د ښکلي نندارځي په جوړښت کې خورا غوره رول لري.

ځنگلونه په سيمو کې د سېلاب او توپان د رامنځ ته کيدو په وړاندې زيات ارزښت لري. همدا راز ځنگلونه د الوتونکو مرغانو او ژوو د شته والي او زياتېدو سبب گرځي. له ځنگلونو څخه غوره محصولات لکه دودانيو او سون لږگي ترلاسه کيږي او څېړنې ځايونه لري. زموږ د هېواد ځنگلونه د پکتيا، کونړ، ننگرهار، لغمان، سمنگان، بادغيس او دهرات په ولايتونو کې دي. د سمنگان، بادغيس او دهرات په ولايتونو کې د پستې ځنگلونه هم شته. د دغو ځنگلونو ځينې ونې بې مېوې دي. نو موږ ته په کار ده چې د خداي (جل جلاله) دغه لوی او وړيا نعمت او ملي شتمنی ته پاملرنه وکړو او د لازياتې ودې او روزنې په خاطر يې د تل له پاره د ځان دنده وبولو.

ښوونکي ته لارښوونه:

- ښوونکي دې متن په لوړ آواز ولولي.
- ښوونکي دې د ځنگلونو د گټو په هکله خبرې وکړي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې متن په لوړ آواز ولولي. بیا دې له هر گروپ څخه یو یو تن د ټولگي مخ کې د ځنگلونو د گټو په اړه معلومات ورکړي.

۲.	نوي لغتونه	معنا
	سمسورتیا	تازه گي او شین والی
	چاپیریال	شاوخوا
	خورا	ډېر
	پراخوالی	ارتوالی
	شتمنی	پانگه، دارایی

۳. پوښتنې:

- له ځنگلونو څخه کومې گټې اخلو؟
- زموږ په کومو ولایاتو کې ځنگلونه شته دي؟
- که چېرې ځنگلونه نه وي د چاپیریال هوا به څنگه وي؟
- مرغان او الوتونکي چېرې ژوند کوي؟
- ۴. د لاندې کلمو سم شکل په گوته کړئ او بیا یې په خپلو کتابچو کې ولیکئ!

الف: زنگلونه ځنگلونه

ب: اقتصاد اقتصاد

ج: جوړښت جوړښت

د: ښکولي ښکلي

ارزونه:

- زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- د ځنگلونو د گټو او ارزښت په اړه یې معلومات ترلاسه کړل؟
- دوی د ځنگلونو په اړه خبرې کولی شي؟
- د نویو کلمو په معنا پوه شول؟ او پوښتنو ته یې مناسب ځوابونه وویلي شول؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې د ځنگلونو د گټو په اړه څو کرښې په خپلو کتابچو کې ولیکي.

څوارلسم لوست

د ډبرو سکاره

موخه: د متن لوستل، لیکل، د ډبرو د سکرو په هکله معلومات او دهغه په گټه او ارزښت پوهېدل دي.

پوښتنې:

- ❑ آیا تاسو د ډبرو سکاره لیدلي دي؟
- ❑ د ډبرو سکاره له کوم ځای څخه لاس ته راځي؟
- ❑ سکاره له څه شي څخه جوړېږي؟
- ❑ خلک د ډبرو له سکرو څخه څه گټه اخلي؟

د ډبرو سکاره یوه تور رنګې کلکه ماده ده چې ترڅمکې لاندې پیدا کیږي. د ډبرو سکاره زموږ د گران هېواد افغانستان په ډبرو ولایاتو لکه هرات، بامیان، پروان، بغلان او بدخشان کې پیدا کیږي.

زموږ هېواد وال په ژمي کې د کورونو او دفرونو په تودولو کې له دې سکرو څخه کار اخلي. په فابریکو کې د سون د توکو په څېر کارول کیږي. موږ باید کوبنس وکړو چې د ډبرو له سکرو څخه په صنعت کې او هم د سون د موادو په څېر له هغو څخه کار واخلو، دا کار له یوې خوا اقتصادي دی. او له بلې خوا د ځنګلونو په ساتنه کې هم مرسته کوي.

ښوونکي ته لارښوونه:

- ښوونکي دې دلوست سرليک په تخته وليکي او لوست دې په لوړ آواز ولولي.
- نوي لغتونه دې معنا او د ډبرو سکرو په هکله دې معلومات ورکړي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې متن په لوړ آواز ولولي او بیا دې د هر گروپ یو زده کوونکی د خپل گروپ په مشرۍ د متن په مطلب خبرې وکړي.
۲. د لاندې کلمو مترادف له چوکاټ څخه پیدا کړئ او د کلمو تر څنګه یې په خپلو کتابچو کې وليکئ!

فشار _____

هېواد _____

تودول _____

سون _____

زور، د سوځېدو مواد،

وطن، گرمول

۳. لاندې نیمګړې جملې په مناسبو کلمو سره په خپلو کتابچو کې بشپړې کړئ!
  - د ډبرو سکاره یوه تور رنګي کلکه ماده _____.
  - زموږ _____ په ژمي کې د کورونو او دفترونو په _____ کې له دې سکرو څخه _____ اخلي او په فابریکو کې د _____ د توکو په څېر کارول _____.
  - موږ باید _____ وکړو چې د سکرو له ډبرو څخه په صنعت کې او هم د سون د موادو په څېر له هغو څخه کار _____.
  - د ا _____ له یوې خوا اقتصادي دی او _____ له بلې خوا د ځنګلونو په ساتنه کې مرسته _____.

۴. پوښتنې:

د ډبرو سکاره له څه شي څخه او په څه ډول لاس ته راځي؟

د ډبرو سکاره زموږ د هېواد په کومو ولایاتو کې پیدا کیږي؟

ارزونه:

- د زده کوونکي متن لوستلی شي؟
- د زده کوونکو د ډبرو د پیداېښت په هکله معلومات پیدا کړل؟
- د زده کوونکي د ډبرو سکرو په هکله معلومات ورکولی شي؟
- د زده کوونکي د سون د موادو په ارزښت پوه شول؟

کورنۍ دنده:

په خپلو کتابچو کې د ډبرو سکرو په اړه څو جملې وليکئ!

پنځلسم لوست د تمباکو زیانونه

موخه: د متن لوستل، لیکل د تمباکو، نسوار او چلم د زیانونو په هکله معلومات ورکول دي.

پوښتنې:

داسې څوک پېژنئ چې سگرت ، نسوار او یا چلم څکوي؟

څوک چې سگرت ، نسوار او یا چلم څکوي دهغو کسانو روغتيايي حال به څنگه وي؟

تمباکو هم د نېشه یي توکو څخه یو زیان رسوونکی بوټی دی . دا دخلکو ترمنځ په بېلا بېلو ډولونو کارول کېږي لکه سگرت ، چلم او نسوار. تمباکو که په هره بڼه وکارول شي روغتیا ته تاوان رسوي.

د ساه اخیستو له لارې د انسان سږوته دخپل لوگي په وسیله زیانونه اړوي. نسوار د خولې او معدې له لارې انسان ته بېلابېلې ناروغۍ پیداکوي لکه دخولې بدبویي د غاښونو تورېدل او دمعدې ناروغي.

سربېره پر دې چې په خپله عملي کسانوته زیان رسوي دنور و خلکو دناروغۍ لامل کېږي. که یو سگرت او چلم څکوونکی د نورو خلکو په منځ کې خپل د خولې لوگی نورو ته ولېږدوي د ناروغۍ سبب کېږي ځکه چې پورتنی توکي په ډېرې آسانی د ساه له لارې اخیستل کېږي همدا راز دغه توکي مالي زیانونه هم لري لکه د سگرت او چلم په څکولو سره عملي کسان خپلې یوه اندازه پیسې بې ځایه لگوي، که هغه پیسې په مېو او خورو ولگوي کیدای شي یو غښتلی انسان ور څخه جوړ شي. هغه کسان چې دغه بد عملونه لري لازمه ده چې خوشې یې کړي ترڅو بدن یې په ناروغیو اخته نه شي.

لغتنه او معناگانې:

لامل، سبب، سږو، ششونه، غښتلی، قوي

ښوونکي ته لارښوونه:

- متن په لوړ او اړولولۍ!
- د تمباکو ، سگرتو ، نسوارو او چلم په زیانونو خبرې وکړئ.

زده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې متن په لوړ آواز ولولي او د متن د موضوع په هکله دې په وارسره خبرې وکړي

۲. پوښتنې:

❧ څوک چې سگرت څکوي خلک ولې ترې کرکه کوي؟

❧ نسوارا چول کوم زیانونه لري؟

❧ د سگرت او چلم څکول کوم اقتصادي زیانونه لري؟

۳. د چوکاټ څخه مناسب ادوات د جملو په مناسبو ځایونو کې وکاروئ.

تمباکو هم د نشه یي توکو _____ منځ _____ یو زیان رسوونکی بوټی دی.

سگرت _____ چلم د ساه دلارې د انسان سږوته زیانونه اړوي.

نسوار دخولې _____ معدې دلارې انسان ته بېلابېلې ناروغۍ پیداکوي.

سربیره _____ دې _____ په خپله عملیا نوته زیانونه رسوي دنورو خلکو دناروغۍ.

سبب کیږي.

۴. زده کوونکي دې د سگرتو د زیانونو په هکله څو کرښې په خپلو کتابچو کې وليکي.

له، څخه،
او، او، په
چې

ارزونه:

❧ آیا زده کوونکي متن لوستلی شي؟

❧ د متن په مطلب پوه شوي دي؟

❧ دلوست مطلب په خپله ژبه نورو ټولګیوالو ته ویلی شي؟

❧ زده کوونکو پوښتنوته سم او مناسب ځوابونه وویل؟

❧ آیا دوی دلوست مطلب په څو کرښو کې له یاده لیکلی شي؟

کورنۍ دنده:

د هرې کلمې له پاره په خپلو کتابچو کې دوه دوه مناسبې جملې وليکئ!

سگرت ، نسوار ، چلم ، تمباکو ، زیان ، روغتیا

شپار سم لوست نوکانو ته پاملرنه

موخه: د متن لوستل، لیکل د نوکانو غوڅولو او پاک ساتنې ته پاملرنه او په متن کې دوروستاړي په نښه کول دي.

پوښتنې:

موږ د خپلو نوکانو پاک ساتلو ته څه ډول پاملرنه کولی شو؟
که چېرې موږ خپل نوکان غوڅ نه کړو او پاک یې ونه ساتو څه به پېښ شي؟

هره ورځ زموږ نوکان یو څه اوږدېږي، چې لږ تر لږه په اونۍ کې یو یا دوه ځلي د نوکانو لنډول د روغتیا له پاره گټور کار گڼل کېږي. ځکه نوکان د گوتو په سرونو کې دي. د همدغو گوتو او لاسونو په مرسته موږ خپل کارونه ترسره کوو، لکه ډوډۍ خوړو، لیکل او نور زیات کارونه کوو. که چېرې زموږ نوکان له اندازې څخه اوږده شي بیا په هغو کې ځینې شیان بندېږي چې بد ښکاري او هم زموږ د ناروغۍ لامل گرځي.

له همدې امله باید خپلو نوکانو ته پاملرنه وکړو خو هېر نه کړو چې ځینې ماشومان اولویان خپل نوکان په غاښونو پرې کوي. دغه کار په روغتیا ناوړه اغېزه کوي.

لغتنه او معناگانې:

پرې کول، قطع کول، ناوړه، نامناسب

ښوونکي ته لارښوونه:

- د متن عنوان په تخته وليکئ او لوست په لوړ آواز ولولئ!
- د زده کوونکو فعالیتونه و څارئ او لارښوونه وکړئ!

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې متن د کتاب له مخې ولولي او په خپلو ډلو کې دې د متن په مطلب خبرې وکړي.
۲. لاندې نیمګړې جملې په خپلو کتابچو کې په مناسبو کلمو بشپړې کړئ!
لږترلږه په اونۍ کې یو ځلي خپل _____ پرې کړئ!
که چېرې زموږ نوکان له _____ څخه اوږده شي بیا په هغو کې ځینې _____ بندېږي.
چې بد ښکاري او هم زموږ د _____ لامل ګرځي.
ځینې ماشومان او لویان خپل نوکان په _____ پرې کوي چې د روغتیا له پلوه دغه ډول کار ډېر _____ ګڼل شوی دی.
۳. په لاندې کلمو کې هغه کلمې په نښه کړئ چې جمع یې په «ان» جوړېږي.
(نوک، ګوته، لاس، ماشوم، غاښ، لوی)

ارزونه:

- 👑 زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- 👑 زده کوونکي په دې وپوهیدل چې خپل نوکان پاک وساتي او په څه شي یې پرې کړي؟
- 👑 زده کوونکو نیمګړې جملې په مناسبو کلمو بشپړې کړي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې لاندې کلمې په خپلو کتابچو کې وليکي او بیا دې په جملو کې وکاروي.
نوکان، لاسونه، ډوډۍ، ناروغۍ، غاښونه، پاک

اوه لسم لوست

حضرت عمر فاروق (رضی الله عنه)

موخه: د حضرت عمر فاروق (رض) پېژندل او په دې لوست کې د مرکبو کلمو په نښه کول دي.

پوښتنې:

آيا حضرت عمر فاروق (رضی الله عنه) پېژنئ؟

د حضرت محمد (صلی الله عليه وسلم) په يارانو کې څوک د فاروق لقب لري او ولې؟

د حضرت ابو بکر صديق (رضی الله عنه) څخه وروسته څوک د مسلمانانو مشر وټاکل شو؟

حضرت عمر فاروق (رضی الله عنه) د حضرت محمد (صلی الله عليه وسلم) دوهم يار دی. اصلي نوم يې عمر د پلار نوم يې خطاب دی. د حضرت محمد (صلی الله عليه وسلم) له خوا ورته د فاروق لقب ورکړ شوی او په (۲۹) کلنۍ کې د اسلام په مبارک دين مشرف شو. حضرت عمر فاروق (رضی الله عنه) د حضرت ابو بکر صديق (رضی الله عنه) په شان خپل زيات وخت د حضرت محمد (صلی الله عليه وسلم) په خدمت او ملگرتيا کې تېر کړی دی. کوم وخت چې حضرت عمر فاروق (رض) د اسلام په مبارک دين مشرف شونود اسلام مبارک دين ډېر زيات قوت وموند. همدا راز حضرت عمر فاروق (رضی الله عنه) ډېرې غذاگانې کړي دي او الله (جل جلاله) زيات برياليتوبونه ور په برخه کړي دي. د خپل خلافت په موده کې يې داسې ستراسلامي کارونه کړي دي چې په نړۍ کې ساری نه لري. همدا ډول حضرت عمر فاروق (رضی الله عنه) ډېر هېوادونه فتح کړي دي. خلک يې د اسلام مبارک دين ته را بللي دي. په عدالت کې نړيوال شهرت لري. لس کاله، شپږ مياشتې او پنځه ورځې د مسلمانانو خليفه و او د هجرت په ۲۴ کال د (۲۳) کلنۍ په عمر د سهار د لمانځه په وخت کې د ابولولو نومي سړي له خوا ټپي او بيا په شهادت ورسېد.

لغتونه او معناگانې

فاروق - د ښه او بد توپير کوونکی
خليفه - ځايناستی، د پيغمبر جانشين
ټپي - زخمي

ښوونکي ته لارښوونه:

- ښوونکي دې متن په لوړ آواز ولولي .
- د حضرت عمر فاروق (رضی الله عنه) په هکله دې د زده کوونکو له سويې سره سم لنډ معلومات ورکړي!
- د متن لغتونه دې په تخته وليکي او زده کوونکي دې معنا کړي.

د زده کوونکو فعاليتونه:

۱. زده کوونکي دې د لاندنيو لغتونو څخه مناسبې جملې جوړې کړي.
(فاروق ، صديق ، مشرف ، برياليتوبونه ، خلافت ، نړۍ)
۲. زده کوونکي دې په گروپونو ووېشل شي او هر گروپ دې يوه برخه په چوپتيا مطالعه کړي.
بيا دې مطلب نورو ته ووايي.
۳. پوښتنې:
حضرت عمر فاروق (رضی الله عنه) د حضرت محمد څوم يار دی؟
حضرت عمر فاروق (رضی الله عنه) په څو کلنۍ کې د اسلام په مبارک دين مشرف شو؟
حضرت عمر فاروق (رضی الله عنه) له کوم خليفه څخه وروسته د مسلمانانو مشر وټاکل شو؟
حضرت عمر فاروق (رضی الله عنه) څومره وخت د مسلمانانو خليفه و؟
۴. په لاندې کلمو کې مرکبې کلمې په گوته کړئ او بيا يې په خپلو کتابچو کې وليکئ. په جملو کې يې سمې وکاروئ!
ابوبکر صديق ، عمر فاروق ، حضرت محمد (صلی الله عليه وسلم) خليفه

ارزونه:

- زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- د حضرت عمر فاروق (رض) په هکله د ټولگي په مخکې خبرې کولی شي؟
- ايا زده کوونکي لغتونه په جملو کې کارولی شي؟

کورنۍ دنده:

دلاندې کلمو څخه مناسبې جملې جوړې او په خپلو کتابچو کې يې وليکئ.
فاروق ، خليفه ، مشر ، برياليتوبونه

اتلسم لوست گلان

موخه: د متن لوستل، لیکل، او د گلانو د بېلابېلو برخو د نومونو پېژندل دي.

پوښتنې:

- ❖ تاسو څو ډوله گلان پېژنئ؟ نومونه یې ووايئ.
- ❖ آیا پوهېږئ چې د گل د بېلابېلو برخو نومونه څه دي؟
- ❖ زموږ د هېواد کومې مېوې له گلانو څخه ترلاسه کېږي؟ نومونه یې واخلئ!

زموږ په گران هېواد کې ډول ډول گلان پیدا کېږي. چې غوره ډولونه یې دادي: کشمالي، یاسمن، شبو، نرگس، گلاب، چنبېلي، فرشي، پتوني، داودي او

داسې نور چې زموږ هېواد وال یې په بڼونو، چمنونو او کورونو کې د بنایست او د هوا د سمسورتیا له پاره کري او روزنه یې کوي.

زموږ د هېواد مشهورې مېوو لرونکې ونې لکه زردآلو، آلوبالو، لېمو، انار، انگور، ناک، مالټه،

نارنج، مڼه، چارمغز (غوزان)، بادام او پسته، هم رنګارنګ او ښکلي گلان لري. په اوسنۍ زمانه کې ډېر هېوادونه له ډول ډول گلانو څخه په زړه پورې عطرونه او درمل جوړوي چې هر یو یې د زیات ارزښت وړ او د ژوند د چارو په ښکلا او روغتیا، خوشحالي کې ډېر ارزښت لري.

ښوونکي ته لارښوونه:

- ښوونکي دې د لوست عنوان په تخته وليکي اولوست دې په لوړ آواز ولولي.
- ښوونکي دې د گلانو د بېلابېلو برخو په هکله خبرې وکړي.
- ښوونکي دې د متن له مخې پر زده کوونکو باندې املا وليکي.

د زده کوونکو فعاليتونه:

۱. زده کوونکي دې متن په لوړ آواز ولولي او بيا دې د گلانو د گټو په هکله د هر گروپ څخه يو تن خبرې وکړي.
۲. لاندې نيمگړې جملې په خپلو کتابچو کې بشپړې کړئ!
 زموږ په هېواد کې ډول ډول گلان _____
 په اوسنۍ زمانه کې ډېر هېوادونه له ډول ډول گلانو څخه په زړه پورې
 عطرونه او درمل _____
 هريو يې د زيات ارزښت وړ او د ژوند د چارو په _____ او _____ ، _____ کې ډېر
 ارزښت _____.
۳. لاندې مفردې کلمې په جمع واړوئ او په خپلو کتابچو کې يې وليکئ!

کشمالي   کشمالي

زرد آلو   زرد آلان

_____ منيه

_____ مالته

۴. پوښتنې:

- 🔥 کومې ميوه لرونکې ونې پيژنئ نومونه يې واخلي؟
- 🔥 کوم گلان زموږ په هېواد کې پيدا کېږي؟
- 🔥 له گلانو څخه څه شی جوړېږي؟

ارزونه:

- 🔥 زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- 🔥 د متن په مطلب پوه شوي دي؟
- 🔥 د گلانو په هکله معلومات ورکولی شي؟
- 🔥 زده کوونکي په دې پوه شول چې له گلانو څخه څه شی جوړېږي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې د گلانو په هکله پنځه کرښې په خپلو کتابچو کې وليکي.

نولسم لوست

د مېوود پوټکو د بې ځايه اچونې زيانونه

موخه: د متن لوستل، ليکل، د مېوود پوټکو د بې ځايه اچولو په زيانونو پوهېدل او له هغه څخه ډډه کول دي.

پوښتنې:

- ❖ ستاسو په نظر د مېوود پوټکو اچول د لارو په سر بڼه کار دی او که بډ؟ او ولې؟
- ❖ کله چې ميوه خورئ کوم ټکي بايد په پام کې ولرئ؟

اجمل او زمري دواړه په څلورم ټولگي کې زده کړه کوي. اجمل هوښيار، او با ادبه هلک دی. په ټولگي کې لومړی لمبر او په ښوونکو گران دی. له خپلو ټولگيوالو سره ښه ناسته او ولاړه کوي. خو زمري يو بې پروا او شوخ هلک دی. د ټولگي ټول زده کوونکي د هغه له لاسه په تنگ دي.

يوه ورځ چې زمري په ښوونځي کې د خپلو څو نورو ملگرو سره د کپلو په خوړلو لگياو او د کپلو پوټکي يې په بې پروايۍ سره د ښوونځي په لاره غورځول. اجمل غوښتل چې ټولگي ته لار شي پام يې نه شو پښه يې د کپلې په پوټکي کېښوده.

په ځمکه وغورځېد او سخت ژوبل او نا آرامه و، روغتون ته يې يووړ. وروسته له معاینې څخه څرگنده شوه چې د پښې هډوکۍ يې مات شوی دی. ډاکټر ورته نسخه ورکړه او بيا يې ورته لارښوونه وکړه چې خپلې پښې ته ډيره پاملرنه وکړي. اجمل د ډاکټر خبرې په پام کې ونيولې د څو مياشتو په بهير کې د اجمل کلنۍ آزمويڼه را ورسیده او دی له آزمويڼې څخه پاتې شو.

دې ته اړ شو چې همدا ټولگي په بل کال کې بيا ولولي. په دې ځای کې پوه شو چې د زمري د بې ځايه پوټکو غورځولو او د بې پروايي له امله اجمل ته څومره زيان ورسيد. نو گرانو زده کوونکو! تاسې هم کله چې يو شی خورئ لومړی يې و مينځئ. بيا يې وخورئ او دهغه پوټکي د لارې په سر مه غورځوئ! د خپلو اچولو له بېلرونو څخه گټه واخلي چې نورو ته ستونزه او زيان ونه رسېږي.

ښوونکي ته لارښوونه:

- ښوونکي دې متن په لوړ آواز ولولي.
- ښوونکي دې د متن د مطلب په هکله لومړی له زده کوونکو څخه پوښتنې وکړي او بیا دې زده کوونکو ته د مېوو د پوټکو دبی ځایه اچونې د زیانونو په هکله معلومات ورکړي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې متن په لوړ آواز ولولي او بیا دې د هر گروپ یو تن د ټولگي مخې ته راشي او دلوست د مطلب په هکله دې نورو ته معلومات ورکړي.
۲. لاندې نیمگړې جملې په خپلو کتابچو کې په مناسبو کلمو بشپړې کړئ!

اجمل او زمري دواړه په څلورم ټولگي کې _____ کوي.

اجمل یو هوښیار او با ادبه _____ دی.

له خپلو ټولگيوالو سره ښه _____ کوي.

خو زمري ډېر بې پروا او شوخ هلک دی د ټولگي ټول زده کوونکي د هغه له لاسه _____ وو.

یوه ورځ چې زمري په ښوونځي کې د خپلو څو نورو ملگرو سره د _____ په خوړلو لگیا و او د کبلو _____ به یې په _____ د ښوونځي په لاره کې غورځول.

اجمل _____ چې ټولگي خواته لاړ شي.

پام یې نه شو _____ یې د کیلې د پوستکي په مخ کېښوده او په ځمکه وغورځېد.

دی د پښې د ژوبلېدو څخه _____ و.

ډاکټر ورته _____ ورکړه.

په دې ځای کې پوه شو چې د زمري د بې ځایه پوټکو غورځولو او د بې پروايي له امله اجمل ته څومره _____ ورسېده.

تاسې هم کله چې څه شی خورئ لومړی یې ومینځئ، بیا یې _____.

د هغه پوټکي دلاري په سر _____ بلکې د خټلو اچولو له بېلرونو څخه گټه واخلي!
۳. پوښتنې:
  - ❖ اجمل څه ډول هلک و؟
  - ❖ اجمل په ښوونکو او خپلو ټولگيوالو باندې ولې گران و؟
  - ❖ زمري څه ډول هلک و؟
  - ❖ اجمل د څه شي له کبله ژوبل شو؟
  - ❖ موږ باید کوم کارونه وکړو ترڅو د نورو په نظر د ښه نوم خاوندان شو؟

ارزونه:

- ❖ زده کوونکي متن لوستلی شي؟
- ❖ دوی د متن په مطلب پوه شوي دي؟
- ❖ زده کوونکي د متن مطلب په خپله ژبه خپلو ټولگيوالو ته ویلي شي؟
- ❖ د جملو تش ځایونه یې په مناسبو کلمو سره ډک کړي شول؟
- ❖ پوښتنو ته یې سم ځوابونه ورکړل؟

کورنۍ دنده: د متن مطلب د خپلو کتابچو په څو کرښو کې ولیکئ!

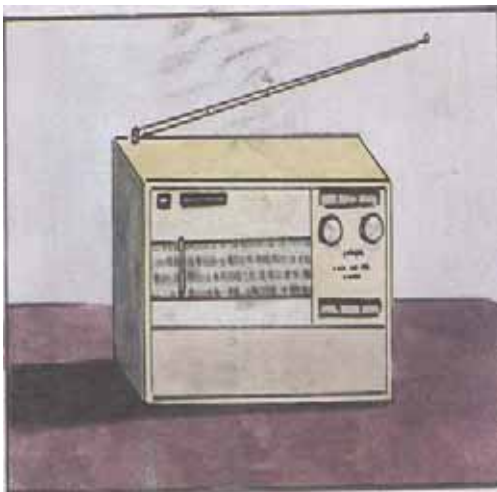
شلم لوست راډيو

موخه: د متن لوستل، ليکل او د راډيو په اړه لنډ معلومات ورکول دي.

پوښتنې:

- ❖ تاسې خبرونه د څه شي په وسيله اورئ؟
- ❖ راډيو کومې اسانتياوې رامنځ ته کړي دي؟
- ❖ د راډيو د جوړښت په اړه څوک خبرې کولی شي؟

د بېسيم ټېلېگراف له رامنځ ته کېدو او پرمختګ څخه وروسته الماني پوه (هرتس) د رياضي د معادلو له مخې ثابته کړه چې راډيو په فضا کې د موجونو قوه د څپو په واسطه لېږدولی شي. د انسانانو او نورو غېږونو څپې بريښنا ييزې کولی شي او دا آوازونه بيا بل ځای ته رسوي. د همدې تجربې په

بنسټ ټېلېگراف جوړ شو. او وروسته بيا د اېټالوي پوه مارکوني د تجربې له مخې په (۱۸۹۵ م) کال راډيو جوړه کړه او د خلکو نندارې ته يې وړاندې کړه چې ډېر ژر يې پراختيا وموندله.

زموږ په هېواد کې د غازي امان الله خان د حکومت په موده کې چې (۱۳۰۴) لمريز کال و. عطا الله خان يې د راډيو تخنيک د زده کړې له پاره د المان هېواد

ته ولېږه. په (۱۳۰۵) کال له څو تنو المانيانو او د راډيو له دوو لېږدونکو د ستگاوو سره بېرته خپل هېواد ته راستون شو او په چټکۍ د راډيو د سټډيو د جوړولو کار پيل شو د (۱۳۰۶) کال د تلې په مياشت کې راډيو خپل قانوني پړاوونه تېر او په خپرونو يې پيل وکړ.

ښوونکي ته لارښوونه:

- ښوونکي دې د لوست متن په لوړ آواز ولولي.
- د راډيو د ارزښت په اړه دې د زده کوونکو د سويې سره سم معلومات ورکړي.
- ښوونکي دې د بېسم ټېلېگراف په اړه لنډ معلومات ورکړي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې متن په لوړ آواز ولولي، خو زده کوونکي په وار د راډيو په اړه نوروته خپل معلومات او څرگندونې وړاندې کړي.
۲. پوښتنې:
المانی پوه (هرتس) د ریاضي د معادلو له مخې د څه شي په هکله خپله تجربه څه ډول ثابتې کړه؟
مارکوني په کوم کال کې راډيو اختراع کړه؟
زموږ په هېواد کې د راډيو د تخنیک زده کړه د لومړي ځل لپاره چا وکړه؟
راډيو خلکو ته کومې اسانتیاوې برابرې کړې دي؟
۳. لاندې نیمگړې جملې په خپلو کتابچو کې بشپړې کړئ!
راډيو په فضا کې د موجودو قوه د _____ په واسطه لېږدولای شي.
د همدې تجربې په بنسټ _____ جوړ شو.
وروسته بیا ایټالوي پوه _____ د تجربې له مخې په (۱۸۹۵ م) کال راډيو جوړه کړه.
زموږ په هېواد کې د _____ د حکومت په موده د راډيو د ستگاه جوړه شوه.

ارزونه:

- زده کوونکي متن لوستلی شي؟
- زده کوونکو د راډيو په اړه پوهه حاصله کړه؟
- دوی کولی شي چې د راډيو د ارزښت په اړه خبرې وکړي؟
- ورکړل شويو پوښتنو ته مناسب ځوابونه ویلي شي؟
- نیمگړې جملې په مناسبو کلمو ډکولی شي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې د (راډيو، ټېلېگراف، فضا، غږونه) کلمې په جملو کې وکاروي.

یوویستم لوست د ژرندو ډولونه

موخه: د متن لوستل، لیکل د ژرندو او د هغو د ډولونو په اړه معلومات ترلاسه کول دي.

پوښتنې:

څلک خپلې غلې چېرې اوږه کوي؟
څو ډوله ژرندې پېژنئ؟ نومونه یې واخلي؟

څلک د غلې دانې دمیده کولو بېلابېلې لارې چارې کاروي او د غلې دانې میډه کول دخپل خوراک له پاره ډېر ضروري ګڼي. خلکو د ژرندو له لومړنیو ډولونو څخه هم ګټه اخیسته لکه لاسي مېچنې، بادي ژرندې، د اوبو ژرندې، چې اوسنۍ بڼه یې د ماشینونو بېلابېل ډولونه دي او د برېښنا او تېلو په وسیله ګرځي، خلک پرې خپله غله دانه اوږه کوي. له بادي ژرندو څخه په هغو سیمو کې سمه ګټه اخیستل کیدای شي چې باد ولري او د هغو له پاره هوایی خرڅونه جوړ کړای شي.

د اوبو له ژرندو څخه په هغو سیمو کې سمه ګټه اخیستل کېږي چې ډېرې اوبه ولري. هغه سیمې چې برېښنا یې ژرندې او برېښنا نه لري هلته د تیلو او ماشیني ژرندو څخه ګټه اخیستل کېږي.

ژرندې د غلو، دانو د اوږه کولو سربېره د خلکو له پاره مالي ګټه او د کاریوه ګټوره لار هم ده. له همدې لارې څخه ځینې کورنۍ خپلې ورځنۍ او د ټولنې اړتیاوې پوره کوي. له دې امله زموږ خلک د ژرندو شتوالي ته ډېره اړتیا لري.

ښوونکي ته لارښوونه:

- ښوونکي دې متن په لوړ آواز ولولي.
- د ژرندو د ډولونو او دهغو په ارزښت دې خبرې وکړي.

د زده کوونکو فعالیت:

۱. زده کوونکي دې متن په لوړ آواز ولولي. بیا دې یو تن د ټولگي په مخکې د ژرندو د ارزښت او گټو په اړه خپل معلومات نورو ته وړاندې کړي.
۲. دلاندې نیمگړې جملې په خپلو کتابچو کې په مناسبو کلمو سره بشپړې کړئ!
خلکو د ژرندو له لومړنیو ډولونو څخه _____ اخیسته.
له بادي ژرندو څخه په هغو _____ کې سمه گټه اخیستل کېدای شي چې _____ ولري.
د اوبو له ژرندو څخه په هغو سیمو کې سمه گټه اخیستل کېږي چې ډېرې _____ ولري.
زموږ په هېواد کې د ژرندو _____ ډولونه شته.
ژرندې د غلو دانو د اوږه کولو او میده کېدو سربېره د خلکو له پاره _____ گټه او د کار یوه گټوره لار هم _____.
۳. دلاندې کلمو مترادف له چوکاټ څخه پیدا کړئ او بیا یې د کلمو ترڅنګه په خپلو کتابچو کې ولیکئ!

خلک _____ ښه _____ اړتیا _____ گټه _____ وگړو _____ فایده _____ ضرورت _____ شکل

۴. پوښتنې:

- ❖ خو ډوله ژرندې مو وپېژندلې، نومونه یې واخلي؟
- ❖ خلک له ژرندو څخه څه گټه اخلي؟

ارزونه:

- ❖ زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- ❖ د ژرندو ډولونه یې وپېژندل؟
- ❖ د ژرندو د ارزښت په اړه معلومات ورکولی شي؟
- ❖ نیمگړې جملې یې په مناسبو کلمو بشپړې کړای شوې؟

کورنۍ دنده:

د ژرندو د ډولونو نومونه واخلي او بیا د ژرندو د گټو په اړه څو مناسبې جملې ولیکئ.

دوه و يشتم لوست کاغذ او گټې يې

موخه: د متن لوستل، لیکل، د کاغذ د ارزښت او گټو په اړه زده کوونکو ته معلومات ورکول دي.

پوښتنې:

موږ خپلې خبرې او اړتیاوې د څه شي په مخ لیکو؟
پخوانیو خلکو به خپلې خبرې د څه شي په مخ لیکلې؟ او ولې؟

موږ څومره کتابونه چې گورو، دا ټول د کاغذ په مخ چاپېږي. که کاغذ نه وای کتابونه به هم نه وای. د علم او پوهې خپرونه به ستونزمنه وای. د پخوانیو خلکو له حالاتو او پېښو څخه خبرېدل به گران کار وای. د نورو هېوادونو له حالاتو نه به بې خبره وای. د نړۍ پرمختګ د پوهې د خپریدو برکت دی. علم او پوهه د کاغذ په وسیله له یوه نسل څخه بل نسل ته او له یوه ځای نه بل ځای ته خپریږي. په تېرو زمانو کې چې کاغذ جوړ شوی نه و، د خلکو خبرې، کیسې نکلونه په ډبرو، خاورینو تختو او پوستکو باندې لیکل کېدې. کله چې خلکو لږ پرمختګ وکړ خپلې خبرې به یې پر هډوکو، د ونو په پوستکو او پانډو لیکلې. ورو ورو د څارویو په څرمنو لیکل پیل شول. دوه زره کاله پخوا د مصر خلکو د کاغذ جوړولو نوې طریقه پیدا کړه. د یو ډول ونې پوستکي یې پاک کړل او په هغو یې لیکل پیل کړل. په هغو وختونو کې د چین خلکو هم د سپنسیو، ټوکر او ټوټو څخه کاغذ جوړ کړ. په همدې توګه د کاغذ د جوړولو له پاره وخت په وخت په هر ځای کې کونښنونه وشول ترڅو نننۍ کاغذیه او سنی بڼه رامنځ ته شو. او سنی کاغذ له یو ډول ونو څخه جوړېږي. دلرګیو ټوټې په یوه ډنډ کې اچوي او دا ټوټې چې (اسپارتو) نومېږي، هم ور سره ګډ کړي. ځینې نور توکي هم ور سره اچوي. دا توکي د لرګي ټوټې حلوي او یو ټینګ او بلن شی ورڅخه جوړېږي. بیا دا اوبلن د ماشینونو په وسیله نری کوي او د یو شي پرمخ یې خپروي چې وچ شي. وروسته یې په بېلو بېلو اندازو غوڅوي چې کاغذ ورڅخه جوړ شي. کاغذ یواځې د کتابونو، مجلو او ورځپاڼو په چاپو لو کې نه کارول کیږي بلکې له پېر او پنډ کاغذ څخه د کتابونو پوښونه، د اورلګیت پوښ، کارتونه، الماری او بکسونه هم جوړوي.

همدا راز نوټونه هم له يو ډول کاغذ څخه جوړېږي چې په هغو باندې دورځينې ژوند د اړتيا شیان اخلو او هم يې خرڅوو.

ښوونکي ته لارښوونه:

- ښوونکي دې متن په لوړ آواز ولولي. بيا دې د کاغذ د گټو او کارولو په اړه معلومات وړاندې کړي.
- ښوونکي دې له متن څخه څو جملې املا ووايي.

د زده کوونکو فعاليتونه:

۱. زده کوونکي دې متن په لوړ آواز ولولي. بيا دې يو تن د ټولگي په مخکې د کاغذ د پيداينست او گټو په اړه په لنډه توگه خبرې وکړي.

۲. لغتونه او معناگانې:

اوبلن يا اوبړن، مايع

پېر، پنډ

سپنسيو، تارونو

۳. پوښتنې:

خلکو به په تېرو زمانو کې خپلې خبرې، د څه شي په مخونو ليکلې؟

د چين خلکو له څه شي څخه کاغذ جوړ کړ؟

له کاغذ څخه موږ څه گټه اخلو؟

موږ خپلې ليکنې د کاغذ پر مخ ولې ليکو؟

۴. د لاندې کلمو سمه بڼه په گوته کړئ! په خپلو کتابچو کې يې وليکئ!

ستونزمنه

ستونزمنه

پرمختگ

پرمختې

سپنسو

سپنسيو

توتو

ټوټو

ډنډ

ډنډ

ارزونه:

زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟

زده کوونکي په دې وپوهيدل چې کاغذ څنگه منځ ته راغی؟

زده کوونکي کولی شي چې د کاغذ په اړه معلومات وړاندې کړي؟

د نويو کلمو په معنا پوه شول؟

زده کوونکو پوښتنو ته سم ځوابونه ورکړل؟

کورنۍ دنده:

په خپلو کتابچو کې په خپله خوښه د کاغذ د ارزښت په هکله څو جملې وليکئ!

درويشتم لوست دلويانو خبرې

موخه: د متن لوستل، ليكل، د لويانو په گټورو خبرو پوهېدل، په ژوند کې ترې گټه اخيستل او په متن کې د مختاري په نښه کول دي.

پوښتنې:

- آيا تاسې په خپل کور او کلي کې د لويانو او مشرانو څخه کومه گټوره خبره د نصيحت په توگه اورېدلې ده؟
- که مو اورېدلي وي ويې وايي؟
- موږ د لويانو خبرو ته ولې په غور غوږ نيسو؟

- د هر انسان د برياليتوب رمز په کلکه اراده کې دی.
- رښتيني عدالت او انصاف په عمل کې پروت دی.
- هر څوک چې گټور کتاب له منځه يوسي لکه انسان چې ووژني او څوک چې انسان وژني نړۍ وژني.
- ډېره مطالعه وکړئ څو پوه شئ چې په هېڅ نه پوهېږئ!
- زه پرته له کتاب نه ژوند نه شم کولی.
- انسان يواځې د نېکمرغۍ له پاره پيدا شوی او نېکمرغي يوازې د کار له لارې لاس ته راځي.
- هر څوک چې ادب نه لري عقل نه لري.
- بې عمله عالم او پوه بې شاتو مچۍ ده.
- د زده کړې له پاره هېڅ وخت ناوخته نه دی.
- پوه هغه څوک دی چې د خپلو تجربونه پند واخلي.
- برياليتوب دهغه چا په برخه دی چې په خپل برياليتوب باندې باور او ايمان ولري.
- پوه يې په بل زده کوي او ناپوه يې په ځان.

ښوونکي ته لارښوونه:

- ښوونکي دې متن په لوړ آواز ولولي.
- ښوونکي دې د هرې وينا مطلب بيان کړي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې متن په لوړ آواز ولولي.
۲. د هر گروپ یو تن دې د متن یوه وينا ولولي او مطلب دې نورو ته وړاندې کړي.
۳. د لاندې لغتونو څخه په خپلو کتابچو کې لنډې جملې جوړې کړئ!
(اراده، نېکمرغي، عدالت)
۴. د لاندې ګډوډو کلمو څخه یوه بشپړه جمله جوړه کړئ.
(نه پوهېږئ، چې هېڅ، ډېره، خوږه، شی، مطالعه، وکړئ)
۵. په لاندې کلمو کې هغه کلمې ور په گوته کړئ چې مختاړي ولري.
(بی عمله، ناوخته، ناپوه، بريالیتوب، عقل)

ارزونه:

- 🏆 زده کوونکي ګټورې ويناوې په لوړ آواز سمې لوستلې شي؟
- 🏆 زده کوونکي دوينا وو په معنا پوه شول؟
- 🏆 زده کوونکي د ويناوو په مطلب خبرې کولې شي؟
- 🏆 زده کوونکو نوي لغتونه په جملو کې وکارولې شول؟
- 🏆 زده کوونکي له ګډوډو کلمو څخه مناسبه جمله جوړولې شي؟

کورنۍ دنده:

د متن جملې په خپلو کتابچو کې ولیکئ او له یاده یې زده کړئ!

خليريشتم لوست

سپينه ادې

موخه: د سپينې ادې پېژندل او ددې متن لوستل او ليكل دي.

پوښتنې:

د سپينې ادې نوم خو به مو اوريدلى وي ويلی شى چې هغه څوك وه؟
 تاسو دځينو پښتنې مېرمنو شاعرانو نومونه اخيستلى شى چې هغوى په خپل
 وخت كې شعرونه ويلي وي؟

سپينه ادې دنور محمد الكوزي لور وه ، په قام الكوزى او دهرات دښار
 اوسېدونكې وه . هغه دخپل وخت ډېره پوهه ، زاهده او پښتنه ښځه وه .

سربېره پر دې چې يوه مشهوره عالمه وه دپښتو ژبې يوه پخه شاعره هم گڼل
 شوې ده . زيات اشعار يې ويلي دي ، كله چې ايرانيانو په (۱۲۵۵هـ ق) كال په
 هرات يرغل وكړ او دهغوى يرغل له ماتې سره مخامخ شو او افغانانو برى و موند
 نو دغې پښتنې مېرمنې دافغانانو د بري په وياړ يو ډېر ښكلى شعر
 ووايه چې د (هرات محاصره) نومېږي . په هغه شعر كې يې دافغانانو د بري ستاينه كړې ده .

د شعر څو بيتونه يې دادي:

د سدوزود سلطنت كومه	راشه چې تاته حكایت كومه
د دښمن سترگې له برښنا ږندېږي	د پښتنو توري به تل ځلېږي
پر ننگه ټينگ وو د وطن ننگيالي	دوى وو مېړونه پښتانه توريالي
دلته خپره وه هوسايي خوشحالي	د هرات خوا وه له غليمه خالي

ښوونکي ته لارښوونه:

- ښوونکي دې دلوست متن ولولي او بيا دې د سپينې ادې په هکله معلومات وړاندې کړي.
- ښوونکي دې له زده کوونکو څخه و غواړي چې د هر گروپ يو تن د سپينې ادې په هکله نورو ته خپل معلومات وړاندې کړي.

د زده کوونکو فعاليتونه:

۱. زده کوونکي دې په گروپونو کې متن ولولي او بيا دې دلوست د مطلب په هکله له يو بل سره خبرې وکړي. وروسته دې د هر گروپ يو کس د ټولگي مخې ته راشي او د سپينې ادې په هکله دې خپل معلومات وړاندې کړي.
۲. دلاندې کلمو مترادف شکل له درکړل شوي چوکاټ څخه پيدا کړئ او د کلمو تر څنگه يې په خپلو کتابچو کې وليکئ.

الف: پوهه: _____

ب: زاهده _____

ج: وياړ: _____

د: ستاينه: _____

۳. پوښتنې:

سپينه ادې د چا لور او په قام څوک وه؟

سپينې ادې د افغانانو د بري په وياړ يو شعر ويلی دی دهغې شعر څه نومېږي؟

۴. په لاندې کلمو کې نوم په نښه کړئ او بيا يې په خپلو کتابچو کې وليکئ!

سپينه: نور محمد: قام: هرات: عالمه:

ارزونه:

د زده کوونکي متن سم لوستلی اولیکلی شي؟

دلوست په مطلب پوه شول؟

د سپينې ادې په هکله نوروته معلومات ورکولی شي؟

د ورکړل شويو مترادفو کلمو معنا يې له چوکاټ څخه پيدا کړې شوه؟

پوښتنوته يې سم ځوابونه وويل؟

په ورکړل شويو کلمو کې يې نومونه په نښه کړل؟

د زده کوونکي دلوست له پوهېدو څخه د خوښۍ احساس کوي؟

کورنۍ دنده:

د متن مطلب په خپلو کتابچو کې په څو کرښو کې وليکئ!

پرهېزگاره
افتخار
صفت
عالمه

پنځه ويشتم لوست

جرگه

موخه: د متن لوستل، ليکل او د جرگې د ارزښت په اړه معلومات ورکول او په متن کې د مترادفو کلمو په نښه کول دي.

پوښتنې:

جرگه څه ته وايي؟
په جرگه کې خلک په کومو موضوعگانو باندې خبرې کوي؟

جرگه د افغانانو ملي دود دی. کله چې زموږ د هېواد والو ترمنځ کومه ستونزه پيدا شي، د قوم مشران سره راغونډه کېږي په ستونزو باندې خبرې کوي. هر څوک خپله غوښتنه او نظر وايي. په جرگه کې د هر چا خبرې اورېدل کېږي.

تر دې پر فکر او غور وروسته داسې پرېکړه کېږي چې ټولو ته د منلو وړ وي. د جرگې له پرېکړو څخه هېڅوک سر نه شي غږولی.

که څوک سر غړونه وکړي هغه ناغه کېږي. د دوو کسانو، کورنيو، کليو او قومونو ترمنځ ستونزې او شخړې په جرگو اوارېږي، د جرگې پرېکړو ته ټول خلک درناوی کوي او مني يې.

ښوونکي ته لارښوونه:

- ښوونکي دې متن په لوړ آواز ولولي.
- د جرگې په اړه دې معلومات ورکړي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې متن له یو بل سره په چوپتیا ولولي.
۲. د هر گروپ یو تن دې د جرگې په اړه نورو ته معلومات ورکړي.
۳. د لاندې جملو د تشو ځایونو له پاره له چوکاټ څخه کلمې خوښې کړئ او په خپلو کتابچو کې یې ولیکئ!

دود، شخړه، راټولېږي، غور

کله چې کومه _____ پیدا شي د قوم مشران سره راغونډېږي.
 په جرگه کې خلک او مشران _____
 له ډېر _____ وروسته پرېکړې کېږي.
 جرگه د افغانانو ملي _____ دی.

ارزونه:

- زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- د جرگې په اړه پوه شوي دي او خبرې پرې کولی شي؟
- د جملو تش ځایونه یې په مناسبو کلمو سره ډک کړای شول؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې د جرگې په اړه څو جملې ولیکي.

شپر ویشتم لوست کیسی

موخه: د کیسی لوستل، لیکل او په معنا یې پوهیدل دي.

پوښتنې:

تاسې د کیسی په هکله معلومات لرئ؟
کیسی څه ته وايي؟

کیسی: د خصوصیاتو د بیانولو له مخې دیو شي پېژندلو یا معلومولو ته کیسی وايي. دا خصوصیات هم په نظم او هم نثر دواړو کې بیانېږي. ووايئ دا څه دي؟

- په ورغوي کې ځایېږي، شپه او ورځ پرې معلومېږي. (ساعت)
- خوله یې په اور کې ده شونډې یې د پوستکي نه جوړې دي (پښ بنۍ)
- چې سپین وي تور نه وي چې تور وي سپین نه وي. (شپه او ورځ)
- سل خولې لري نه گېډه نه کولمې لري. (غلبېل)
- ځي، ځي، مخ نه را اړوي. (اوبه)
- چې ځم راسره ځي چې نه ځم نه ځي. (سیوری)
- آذان کوي ملا نه دی دوه پښې لري انسان نه دی. (چرگ)
- غاښونه لري خو خوراک پرې نه شي کولی. (اره)
- پوستکي یې دننه غوښه یې بهر. (شاتینگی)

ښوونکي ته لارښوونه:

- ښوونکي دې کيسۍ په لوړ آواز ولولي.
  - د کيسۍ مطلب دې لومړی د زده کوونکو څخه وپوښتي.
  - زده کوونکي دې وهڅوي چې دوی خپلې کيسۍ ووايي.
  - زده کوونکي دې د ټولگي د چاپېريال شيانو ته وگوري او کيسۍ دې ترې جوړه کړي.
- نور به يې وار په وار ځواب وايي.

د زده کوونکو فعاليتونه:

۱. زده کوونکي دې په وار سره يوه کيسۍ په لوړ آواز ولولي. بل تن به يې وار په وار ځواب وايي.
  ۲. زده کوونکي دې يو له بل سره کيسۍ ولولي او دهغې ځوابونه دې په خپلو کتابچو کې وليکي.
  ۳. لاندې نيمگړې کيسۍ په مناسبو کلمو سره ډکې کړئ. بيا يې په خپلو کتابچو کې وليکئ!
- سل خولي لري نه گېډه نه کولمې _____.
- ځي ځي مخ نه _____.
- غابونه لري او خوراک نه شي پرې _____.
- چې ځم را سره ځي چې نه ځم _____.

ارزونه:

- زده کوونکي کيسۍ سمې لوستلې شي؟
- د کيسيو ځوابونه يې پيدا کړل؟
- له ځانه يې کيسۍ وويلې شوې؟
- نيمگړې کيسۍ په مناسبو کلمو سره بشپړولې شي؟

کورنۍ دنده:

هر زده کوونکي دې د کور د غړو په مرسته څو کيسۍ وليکي. ټولگي ته دې راوړي او ملگرو ته دې واوروي ملگري به يې ځوابونه وايي.

اوه ويشتم لوست

همت

موخه: زده کوونکي دلاندې کیسې په لوستلو او لیکلو سره د همت او مېړانې په مفهوم او ارزښت پوه شي او له بې همتۍ څخه به ځان وژغوري.

پوښتنې:

داسې یوه لنډه کيسه موزده ده چې د همت په هکله وي؟ ویې وایئ!
همت څه مفهوم لري؟

حاتم طایي ته چا وویل: تر خپل ځان دې په دنیا کې بل څوک مېړنی لیدلی دی او که نه؟

حاتم طایي ورته په ځواب کې وویل: هو! یو ورځ ما څلویښت اوبښان د عربو د امیرانو له پاره حلال کړي وو. هغوی مې مېلمانه وو.

د دښتې یوې گونې ته وتلی وم. یو سړی مې ولید چې د څو ځانو یو لوی گیدی یې په شا کړی و. له هغه څخه مې پوښتنه وکړه: د حاتم طایي مېلمستیا ته ولې نه ځې چې ډېر خلک یې په دسترخوان راټول شوي دي؟
سړي وویل:

هغه څوک چې خوري ډوډۍ د خپله لاسه

د حاتم منت په ځان نه ږدي د پاسه

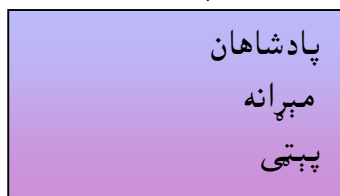
کله چې ما د ده د لوړ همت خبرې واورېدې له ځان سره مې وویل: په رښتیا دغه سړی په مېړانه او همت کې له ما څخه زیات دی.

ښوونکي ته لارښوونه:

- ښوونکي دې متن په لوړ آواز ولولي.
- د متن د مطلب په اړه دې زده کوونکو ته معلومات ورکړي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې متن په لوړ آواز ولولي، بیا دې یو تن په وار سره د ټولګي په مخکې د لوست د مطلب په اړه خبرې وکړي. متن دې د کیسې په توګه ووايي.
۲. د لاندې کلمو مترادف له چوکاټ څخه په ګوته کړئ او بیا یې د کلمو ترڅنګ په خپلو کتابچو کې ولیکئ!

_____ همت
 _____ امېران
 _____ ګېډی

۳. د لاندې جملو تش ځایونه په مناسبو کلمو په خپلو کتابچو کې ډک کړئ.
 حاتم طایي ته _____ وویل:
 تر خپل ځان دې په دنیا کې بل _____ مېړنی لیدلی دی او که نه؟
 یو ورځ ما څلوېښت اوبښان د عربو او امیرانو له پاره _____ کړي وو او هغوی مې _____ وو.
 یو سړی مې ولید چې د _____ یو لوی ګیډی یې په شا کړی و.
 له هغه څخه مې _____ وکړه.
 د حاتم طایي مېلمستیا ته ولې _____
 هغه څوک چې خوری ډوډی د خپله _____
 د حاتم منت په ځان نه ږدي _____

ارزونه:

- زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- د متن په مطلب پوه شوي دي؟
- زده کوونکي د کیسې مطلب په خپله ژبه نورو ته ویلی شي؟
- د کلمو مترادف یې په ګوته کړل؟

کورنۍ دنده:

د لوستل شوي کیسې مطلب په څو جملو کې په خپلو کتابچو کې ولیکئ، او د متن شعر له یاده زده کړئ.

اته ویشتم لوست د پلونو ارزښت

موخه: د متن لوستل، لیکل، د پلونو ارزښت په هکله معلومات او له پلونو څخه سمه گټه اخیستل دي.

پوښتنې:

ستاسو په فکر د پلونو شتوالی څه ارزښت لري؟
که پلونه نه وي څه به پېښ شي؟

پلونه او نور وسایل د تلو راتلو ارزښت ناکې وسیلې دي. د پلونو شتوالی ډېره گټه لري. د پل په وسیله دوه بېلې لارې سره نښلول کېږي. د پلونو د شتوالي په

وسيله د یوه سیند یوه خوا له بلې خوا سره یو ځای کېږي او د تگ او راتگ سبب کېږي. د مثال په توگه که چېرې د یو سیند له پاسه پل نه وي، موږ نه شو کولی چې له سیند څخه بلې خوا ته تېر شو. نوښه به دا وي په هغو سیمو کې چې

هلهته سیند او لویې ویالې موجودې دي باید پل ورته جوړ شي. په اوسنۍ نړۍ کې د خلکو د ستونزو د لېږې کېدوله پاره د سیندونو او لویو ویالو له پاسه پاڅه او کلک پلونه جوړ شوي دي. چې د تگ او راتگ د اسانتیاوې یې برابرې کړې دي. نو موږ ته په کار ده چې د پلونو په ارزښت وپوهېږو او سمه گټه ترېنه واخلو. کوم پلونه مو چې وران او وېجاړ شوي دي بېرته یې په خپلو مټو او زیار سره جوړ کړو چې د ژوند د چارو لارې لنډې شي.

ښوونکي ته لارښوونه:

- متن په لوړ آواز ولوله! د پلونو د ارزښت په هکله زده کوونکو ته معلومات ورکړئ.
- د خپل هېواد د څو مشهورو پلونو نومونه په تخته وليکئ او په زده کوونکو يې ولولئ.

د زده کوونکو فعاليتونه:

۱. دلوست متن دې ولولي او د پلونو د ارزښت په هکله دې د هر ګروپ يو زده کوونکی معلومات ورکړي.
۲. پوښتنې:
  - پلونه زموږ په ورځيني ژوند کې څه ګټه لري؟ او ولې؟
  - د خپل هېواد د څو مشهورو پلونو نومونه واخلئ؟
۳. تمرين:

د لاندې چوکاټونو د مفردو کلمو جمع او د جمع کلمو څخه مفرد کلمې جوړې کړئ!

مفرد	جمع	جمع	مفرد
	سیندونه		پل
	سیمې		لار
	ویالې		خوا

۴. لاندې نیمګړې جملې په خپلو کتابچو کې بشپړې کړئ!

پلونه د خلکو، څارویو او موټرو د تلو او راتلو ارزښت ناکې وسیلې _____.

د پلونو شتوالي خورا ډېره ګټه _____.

په هغو سیمو کې چې _____ سیند یا لوبې ویالې موجودې دي باید _____ ورته جوړ شي.

ارزونه:

- زده کوونکي متن لوستلی او لیکلی شي؟
- د پلونو د ارزښت په اړه یې معلومات ترلاسه کړ؟
- پوښتنو ته یې مناسب ځوابونه ورکړل؟

کورنۍ دنده:

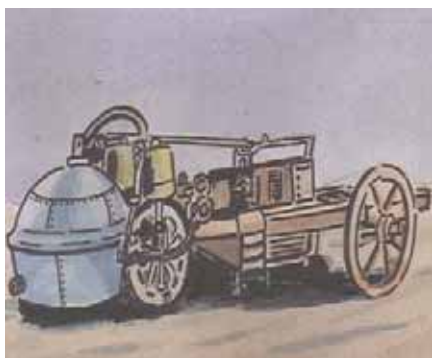
د پلونو د ارزښت په هکله څو کرښې په خپلو کتابچو کې وليکئ!

نهه ویشتم لوست د بخار ماشین

موخه: دمتن لوستل، لیکل، د بخار ماشین پېژندل او زده کوونکي په دې پوه شي چې د دغه ماشین په واسطه د خلکو ورځنۍ ستونزې اوارېږي.

پوښتنې:

ویلی شی چې بخار څه شی دی؟
څه فکر کوئ د بخار دیګی ژر خواړه پخولی شي او که عادي دیګونه؟ ولې؟

هغه وخت چې د بخار ماشین جوړ شوی نه و خلکو به ټول خواړه په خاورینولونو کې پخول. هر کله چې د بخار ماشین جوړ شو نو لاسي کارونه ماشیني شول چې په دې توګه د بخار د ماشین په هکله نظر د لومړي ځل له پاره دیوپوه (لیوناردوداوینچی) له خوا په

(۱۶) میلادي پېړۍ کې وړاندې شو. په اوه لسمه پېړۍ کې ددغه ماشین یوه بېلګه جوړه شوه چې د بخار د فشار په واسطه به یې او به له کان (معدن) څخه پورته کولې. په همدې پېړۍ کې بیا یوه ایټالوي مخترع (جیووانی) یوه اوبه ایشوونکې آله (آب ګرمي) جوړه کړه. خوتر ټولو د پاملرنې وړ پوه چې په همدې پېړۍ کې یې ستر کار وکړ هغه (ینیس پاپن) دی. ده د بخار هغه د بګی جوړ کړ چې د نړۍ په پخلنځیو کې کارول کېږي او په دغه دیګي کې یې د لومړي ځل له پاره د غوږي کلکه غوښه پخه کړه. خو (پاپن) هم ونه کړی شول چې د بخار انجن جوړ کړي. تردې وروسته بیا (توماس نیوکومن) د بخار انجن جوړ کړ. یو بل پوه چې (جیمز واط) نومېده دې کار ته یې وده ورکړه. وروسته بیا د بخار ماشینونه هم ډېر شول او ډېر ډولونه یې جوړ شوي دي او په ټوکر او بدلو، د کانونو، ترانسپورتي ماشینونو او د نورو ډول ډول فابریکو په جوړولو کې ترې کار واخستل شو. ټوله نړۍ د ماشین کیدو په لور وخوځېده، او دغه بشپړتیایي هڅې لا روانې دي.

ښوونکي ته لارښوونه:

- ښوونکي دې متن په لوړ آواز ولولي.
- بيا دې د بخار ماشین په اړه لنډ معلومات وړاندې کړي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې متن په لوړ آواز ولولي او بيا دې یو تن د ټولگي مخې ته را شي او د بخار د ماشین په اړه دې معلومات وړاندې کړي.
۲. لغتونه
معنا
پېړۍ
بېلگه
پخلنځی
د خوړو د پخولو ځای
بخار: د بخار ماشین د بخار د فشار په اثر کار کوي.
۳. پوښتنې:
هغه وخت کې چې د بخار ماشین نه و جوړ شوی خلکو به خپل کارونه په څه شي کول؟
د بخار د ماشین نظریه د لومړي ځل له پاره د کوم پوه له خوا وړاندې شوه؟
(جیووانی) ایټالوي مخترع کومه آله جوړه کړه؟
د بخار د یگی چې د نړۍ په پخلنځیو کې کارول کیږي د چا له خوا جوړ شو؟

ارزونه:

- زده کوونکي متن لوستلی شي؟
- د بخار د ماشین په اړه یې پوهه ترلاسه کړه؟
- دوی د بخار د ماشین په اړه خپل معلومات نور وروته وړاندې کولی شي؟
- د نویو کلمو په معنا پوه شول؟
- پوښتنو ته یې مناسب ځوابونه وویل؟

کورنۍ دنده:

په خپله خوښه د بخار ماشین او آب گرمۍ په اړه څو جملې په خپلو کتابچو کې ولیکئ!

د پرشم لوست

احمد شاه بابا

موخه: د متن لوستل ، لیکل او د هېواد د ملي واکمن
احمد شاه بابا پېژندل دي.

پوښتنې:

- ❖ ویلي شی چې احمد شاه بابا څوک دی ؟
- ❖ احمد شاه بابا په کوم کال کې او د چاله خوا د افغانستان په پاچاهۍ وټاکل شو؟

د احمد شاه بابا اصلي نوم احمد خان دی او د ابدالي زمان خان زوی دی. احمد شاه بابا په (۱۱۳۵) هجري لمريز کال د قندهار په ښار کې زېږېدلی دی. پلار يې د هرات مشر و.

احمد شاه بابا د نادرا فشار له مرګه وروسته په (۱۱۲۰) هجري لمريز کال د قوم د مشرانو د لويې جرګې له خوا د افغانستان په پاچاهۍ وټاکل شو. په ډېره لږه موده کې يې پياوړی مرکزي حکومت جوړ کړ او د افغانستان ملي واکمن و. احمد شاه بابا سربېره پر دې چې د جګړې په ډګر کې توريالی و، په پښتو او دري ژبو يې شعرونه ویلي دي. خپل هېواد پرې ګران و، لکه چې وايي:

که هر څومې د دنيا ملکونه ډېر شي

زما به هېر نه شي داستا ښکلي ډاګونه

د ډهلي تخت هېرومه چې را ياد کړم

زما د ښکلي پښتونخوا د غروسرونه

احمد شاه بابا د (۲۲) کالو پاچاهۍ وروسته مړ شو او په کندهار کې خاوروته وسپارل شو.

ښوونکي ته لارښوونه:

- متن په لوړ آواز ولوله او شعر معنا کړه!
- د احمد شاه بابا په هکله زده کوونکو ته معلومات ورکړه!

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې متن په لوړ آواز ولولي او د احمد شاه بابا په هکله دې خو زده کوونکي معلومات وړاندې کړي.
۲. نوي لغتونه په خپلو کتابچو کې په لنډو جملو کې وکاروئ.
پیاوړی - قوي   ډگر - میدان
واکمن - اختیاردار
۳. لاندې پوښتنې په خپلو کتابچو کې ولیکئ او ترڅنګه یې ځوابونه ولیکئ.
 د احمد شاه بابا اصلي نوم څه دی؟
 د احمد شاه بابا د چا زوی دی؟
 د احمد شاه بابا په کوم کال او د چا له خوا د افغانستان په پاچاهۍ وټاکل شو؟
 د احمد شاه بابا څومره موده پاچاهي وکړه او چېرې ښخ دی؟

ارزونه:

- د زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- د احمد شاه بابا په هکله معلومات وړاندې کولی شي؟
- نیمګړې جملې یې په مناسبو کلمو بشپړولې شي؟
- پوښتنو ته سم ځوابونه ورکوی شي؟

کورنۍ دنده:

د لاندې بیت مطلب په څو کرښو کې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

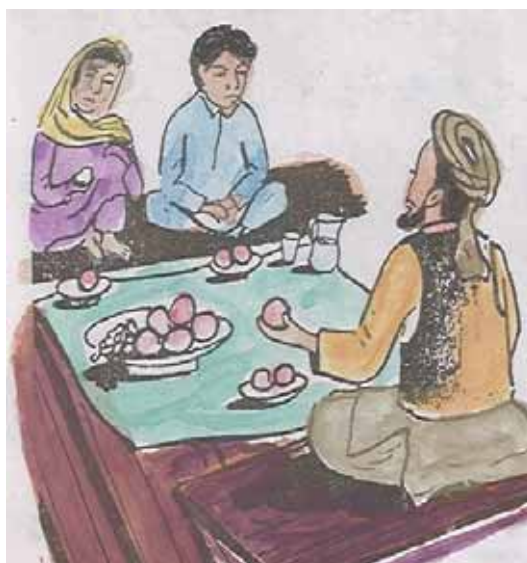
که هر څو مې د دنیا ملکونه ډېر شي
زما به هېر نه شي دا ستا ښکلي ډاګونه

یو د پرشم لوست خواره شیان

موخه: د متن لوستل، لیکل د خوړو شیانو پیژندل او دهغو د گټو په اړه معلومات لاس ته راوړل دي.

پوښتنې:

- ❖ د داسې خوړو نومونه واخلئ چې خوړه ولري؟
- ❖ د ډېرو خوړو شیانو خوړل گټه لري او که زیان؟ ولې؟

خواره شیان بېلا بېل ډولونه لري لکه بوره یا شکره، گوړه، شیریني، قند، نقل، چاکلیټ او داسې نور. په ډېرو خوراکی شیانو او مېوو کې هم زیاته اندازه خوړه شته. په برابره اندازه د خوړو شیانو خوړل د ځوانانو، ماشومانو له پاره ضروري دي، دا ځکه چې خواره شیان انرژي یا قوت لري چې موږ ټول او په تېره بیا ماشومان ورته

ډېره اړتیا لري. خو د ډېرو خوړو خوړل د ماشومانو له پاره زیانونه لري. لکه د غاښونو خرابېدل. بله دا چې کله ماشومان زیاته خوړه یا خواره شیان وځوري نو اشتها یې خرابوي او نور خواره نه شي خوړلای. ځکه نور خواره هم د بدن د ودې له پاره ضروري دي. کونښن وکړئ چې د ډېرو خوړو شیانو له خوړلو څخه ډډه وکړئ ځکه چې گټې یې کمې دي. او نورو ماشومانو ته هم لارښوونه وکړئ چې ډېره خوړه ونه ځوري.

ښوونکي ته لارښوونه:

- ښوونکي دې متن په لوړ آواز ولولي.
- د خوږو شيانو په اړه دې لنډې معلومات ورکړي.
- په زده کوونکو باندې د لوستل شوي متن له مخې د املا کار وکړي.
- د زده کوونکو فعالیتونه تر څارنې لاندې ونیسئ او پوره لارښوونه وکړي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې متن په لوړ آواز ولولي او بیا دې د هر گروپ یو تن د خوږو د گټو او زیان په اړه خبرې وکړي.
۲. د جملو د تشو ځایونو له پاره د قوس څخه مناسب لفظ خوښ کړئ او په کتابچو کې یې ولیکئ!
خواره شیان انرژي یا قوت ..... (لرې، لرم، لري).
موږ خوږو شيانو ته ډېره اړتیا ..... (لرم، لرو، لرئ).
د خوږو د گټو او زیان په اړه ماشومانو ته لارښوونه ..... (وکړئ، وکړم).
۳. د لاندې کلمو څخه په خپلو کتابچو کې جملې جوړې کړئ!
(شیان، خواره، ډولونه، ماشومان، اوبه، خوړل).

ارزونه:

- زده کوونکي متن سم لوستلی او لیکلی شي؟
- د خوږو شيانو نومونه ویلي شي؟
- د خوږو شيانو د گټو او زیانونو په هکله خبرې کولی شي؟
- د جملو تش ځایونه یې په مناسبو کلمو سره ډک کړي شول؟
- د ورکړل شویو گډوډو کلمو څخه په ترتیب جملې جوړولی شي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې د خوږو شيانو په اړه څلور جملې په خپلو کتابچو کې ولیکي.

دوه دېرشم لوست

زموږ ورځني خواړه

موخه: د متن لوستل، ليکل دورځني ژوند دخوړو د گټو په اړه معلومات ورکول دي.

پوښتنې:

څه فکر کوي چې خواړه څه شی برابروي؟
که چيرې خواړه انسان ته ونه رسېږي څه کېږي؟

د دې له پاره چې ژوند وکړو او خپل ژوند په ښه توګه تېر کړو نو موږ له هوا، اوبو سربېره خوړو ته اړتیا لرو. خواړه د ټولو انسانانو اساسي اړتیاوي دي. بې له خوړو څخه د انسان ژوند امکان نه لري. خواړه ټولو هغو شيانو ته وايي چې موږ يې خورو او څښو.

له خوړو څخه يوه برخه زموږ په بدن کې انرژي يا قوت توليدوي. او زموږ د بدن له پاره مهمې دندې سرته رسوي چې په لاندې ډول يې يا دونه کوو.

۱. خواړه زموږ د بدن په وده کې خورا مرسته کوي.
۲. خواړه زموږ بدن ته د ساتنې.

۳. خواړه زموږ په بدن کې انرژي برابروي چې جسمي او فکري کارونه سرته ورسوو. د دغې انرژۍ له کبله زموږ بدن غښتلی او پياوړی کېږي او د ځينو ناروغيو په وړاندې مو د بدن مقاومت زياتوي.

ګرانو زده کوونکو! هغه خواړه چې زموږ د بدن ټولې اړتياوې بشپړوي او هم زموږ بدن په ښه توګه ورڅخه کار او فعاليت ترسره کوي د مناسبو خوړو په نامه ياديږي. په ښو او مناسبو خوړو کې د بدن د ورځنۍ اړتيا وړ مواد لکه پروټينونه هم شامل دي چې زموږ بدن ته ډېر ضروري دي او بدن ته انرژي برابروي پروټين زموږ هډوکي په تېره بيا د ماشومانو هډوکي پياوړي کوي پروټين په غوښه،

شیدو، هګیو، لوبیا، سبو، غلو، او مېوو کې پیدا کېږي نو لازم دي چې موږ د خپل وس او توان په اندازه پروتیني خواړه وخورو ترڅو بدن مو غښتلی او قوي شي.

ښوونکي ته لارښوونه:

- ښوونکي دې متن په لوړ آواز ولولي.
- ښوونکي دې په ورځني ژوند کې د خوړو د اړتیا په اړه لنډ معلومات ورکړي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې متن په لوړ آواز ولولي.
۲. د هرگروپ یو تن دې د خوړو په اړه نورو ته معلومات ورکړي.
۳. پوښتنې:
  - ❧ خواړه زموږ د بدن په وده کې کومې دندې سرته رسوي؟
  - ❧ په کومو خوړو کې پروتیني مواد موجود دي؟
  - ❧ مناسب خواړه کوم خواړه دي؟
۴. دلاندې جملو تش ځایونه په مناسبو کلمو سره په خپلو کتابچو کې ډک کړئ.
  - خواړه زموږ د بدن په _____ کې خورا مرسته کوي.
  - خواړه زموږ بدن _____ ساتي.
  - خواړه زموږ په بدن کې _____ برابروي.

ارزونه:

- ❧ زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- ❧ په دې پوه شول چې زموږ خواړه کوم دي؟
- ❧ د مناسبو خوړو په اړه خبرې کولی شي؟
- ❧ پوښتنو ته مناسب ځوابونه ویلي شي؟

کورنۍ دنده:

هغه خواړه مو چې ډېر خوښیږي په خپلو کتابچو کې دهغو په هکله خپل نظر ولیکئ!

درې دېرشم لوست رښتيا ويل

موخه: د متن لوستل، ليکل، د رښتيا ويلو په ارزښت پوهېدل او په ځان باندې يې پلي کول دي.

پوښتنې:

❖ که تاسو په هر کار کې رښتيا ووايئ مور او پلار مو در څخه خوشحاليږي؟

که هو، نو ولې؟

❖ رښتيا ويل څه گټه لري؟

د اخک کورنۍ يو بڼ لري. يوه ورځ اخک خپل بڼ ته ورننووت او پکې گرځيده. د بڼ په يوه خوا کې يې پر يوه تبر سترگې ولگېدې. تېرېې را واخيست او د يوې مېوه لرونکې ونې پوټکۍ يې پرې کړ. بله ورځ اخک له خپل پلار سره د بڼ د ليدلو له پاره ولاړ.

اڅک او پلار يې په بڼ کې گرځېدل. گوري چې د هماغې مېوه لرونکې ونې پانې ژېرې شوې دي. پلار يې ډېر خواشيني او په غوسه شو. له اخک څخه يې پوښتنه وکړه: د دې ونې پوټکي چاپرې کړي دي؟ اخک چې خواشيني ښکارېده، پلار ته يې وويل: د دې ونې پوټکي ما پرې کړي دي. زه نه پوهېدم چې په دې عمل سره ونه و چېرې او پانې يې ژېرېږي.

پلار يې دده په رښتيا ويلو ډېر خوښ شو او ورته يې وويل: زويه! د ونو پوټکي څوک نه پرېکوي. که چېرې د ونو پوټکي پرې شي نو ونه وچېرې. دا ونه ما په ډېر شوق سره ايښې وه. په حاصل هم راغلې وه. زه د دې ونې په وچېدو ډېر خپه شوم خو له بلې خوا ستا په رښتيا ويلو ډېر خوشحاله شوم، ځکه چې تارښتا وويل او رښتيا ويل تر زرو ونو ډېر ارزښت لري.

ښوونکي ته لارښوونه:

- ښوونکي دې متن په لوړ آواز ولولي.
- دلوست د مطلب په اړه دې له زده کوونکو څخه معلومات وغواړي.

د زده کوونکو فعاليتونه:

۱. زده کوونکي دې په وارسره متن ولولي. بيا دې يو يوتن د متن مطلب بيان کړي.
۲. د لاندې کلمو هم معنا پيدا کړئ او تر کلمو لاندې يې په خپلو کتابچو کې وليکئ!
بڼې - خوښ - پوټکي - خواشيني - غوسه
.....
۳. د قوسونو نه مناسب فعل خوښ کړئ او د جملو په تشو ځايونو کې يې په خپلو کتابچو کې وليکئ!
د اخک کورنۍ يو بڼې ..... (لري، لرو)
تبر يې واخيست او د يوې مېوه لرونکې ونې پوټکي يې ..... (پري کړل، لېږي کړ)
اخک او پلار يې کله چې په بڼې کې ..... (مگر ځېدل، تلل)
گوري چې دهماغې مېوه لرونکي ونې پانې ژېړې شوي ..... (دي، ده)
زويه! د ونو پوټکي څوک نه ..... (پري کوي، شکوي)

ارزونه:

- 🏆 زده کوونکي متن لوستلی شي؟
- 🏆 آیا دوی له متن څخه پوهه ترلاسه کړه؟ او په مطلب يې پوه شول؟
- 🏆 زده کوونکي د رښتيا ويلو په گټو خبرې کولی شي او له رښتيا ويلو سره يې مينه پيدا کيږي.
- 🏆 نوي لغتونه په جملو کې کارولی شي؟
- 🏆 په نيمگړو جملو کې مناسبې کلمې کارولی شي؟

کورنۍ دنده:

د رښتيا ويلو په اړه په خپله خوښه څو جملې په خپلو کتابچو کې وليکئ!

څلور د پرشم لوست سخاوت

موخه: د متن لوستل، ليکل، د متن پر مفهوم پوهېدل او د سخاوت په هکله پوهه ترلاسه کول دي.

پوښتنې:

- ❑ ستاسو په فکر سخاوت څه ته وايي؟
- ❑ تاسو د خپل وس او توان په اندازه له کوم بې وزلي سره مرسته کړې ده څرنگه؟
- ❑ سخي انسان د خداى (جل جلاله) په نزد څه قدر لري؟

سخاوت دې ته وايي چې يو سړى د خپل مال، پېسو او نورو څخه يو څه اندازه د خداى (جل جلاله) په رضا اړو خلکو ته ورکړي. سخاوت د اسلام په سپېڅلي دين کې ډېر ښه او په زړه پورې عمل بلل شوى دى. د مثال په توگه که چېرې يو بې وزله انسان گورو د خپل وس په اندازه له هغه سره بايد مرسته وکړو. همدا راز يو چا ته د ښو کارونو لارښوونه وکړو. سخي انسان ته د خداى (جل جلاله) دوست هم وايي. خداى (جل جلاله) سخي انسان ته په دې دنيا کې عزت ورکوي او دهغه مال زياتوي. په آخرت کې هم ډېر ثوابونه ورپه برخه کوي. لکه چې يو شاعر وايي:

دا دنيا په سخاوت سره زياتيږي
دکوهي اوبه چې وباسې لازيات شي

ښوونکي ته لارښوونه:

- ښوونکي دې متن په لوړ آواز ولولي.
- د سخاوت په اړه دې زده کوونکو ته معلومات ورکړي او د متن د بیت مطلب دې په زده کوونکو ووايي. او مرسته دې ورسره وکړي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې متن ولولي. بیا دې څو تنه وار په وار د ټولگي په مخکې د سخاوت په اړه معلومات ورکړي.
۲. لاندې کلمې او ترکیبونه په لنډو جملو کې وکاروئ!
سخاوت - سخي - ځوانمرد - سپېڅلی
۳. لاندې نیمگړې جملې په خپلو کتابچو کې بشپړې ولیکئ!

سخاوت دې ته وایي چې یو سړی د خپل مال، پېسو او نورو څه څه اندازه د خدای (جل جلاله) په رضا _____ خلکو ته ورکړي.

سخاوت د اسلام په سپېڅلي دین کې په زړه پورې _____ بلل شوی دی.

که چېرې یو بې وزله انسان گورو د خپل وس په اندازه له هغه سره باید _____ وکړو.

سخي انسان ته د خدای _____ هم وایي.

ارزونه:

- 🔖 زده کوونکي متن لوستلی شي؟
- 🔖 دوی د متن په مطلب پوه شول؟
- 🔖 د سخاوت په معنا پوه شول او په دې اړه خبرې کولی شي؟
- 🔖 نیمگړې جملې یې په مناسبو کلمو بشپړې کړای شوې؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې د لاندې بیت مطلب په څو کرښو کې ولیکي.

دا دنیا په سخاوت سره زیاتېږي
د کوهي اوبه چې وباسې لزیات شي

پنځه دېرشم لوست

د مور خدمت

موخه: د متن لوستل، ليکل او دمورد حقونو په ارزښت پوهېدل دي.

پوښتنې:

ستاسو په نظر مور په خپلو ماشومانو کوم حقونه لري؟
مور او تاسې ولې د خپلې مور درناوی او ورسره مرسته کوو؟

ټولو خلکو ته په کار دي چې د خپل مور او پلار خدمت وکړي. دهغوی له لارښوونو څخه اطاعت وکړي. خبری یې ومني. کله چې هغوی بې وسه شي مرسته ورسره وکړي چې په ژوند کې بريالی او آخرت یې روښانه شي. هغه وخت چې رسول اکرم (صلی الله علیه وسلم) رحلت کاوه، حضرت علی (کرم الله وجهه) ته یې وویل: زما خادر واخله او په پلانکي ځای کې یې یو شپون ته ورکړه. حضرت علی (کرم الله وجهه) خادر واخیست او د شپون ځای ته ورغی. حضرت علی (کرم الله وجهه) له چا څخه پوښتنه وکړه چې پلانکی شپون پېژني؟ سړي ورته وویل: چې هو: پېژنم یې. هغه په غره کې رڼه پیا یې. حضرت علی (کرم الله وجهه) شپون ته ورغی او ورته یې وویل: حضرت رسول اکرم (صلی الله علیه وسلم) پر تا سلام وایه او دا خادر یې ما ته راکړ چې تا ته یې درکړم. شپون ورته وویل: کله چې زه خبر شوم چې د حضرت رسول اکرم (صلی الله علیه وسلم) غاښ شهید شوی دی، ما خپل غاښونه مات کړل. بیا مې غوښتل چې د حضرت رسول اکرم (صلی الله علیه وسلم) ته ورشم. خو څرنگه چې مور مې ډېره زړه او بې وسې ده. ما دهغې خدمت کاوه. حضرت علی (کرم الله وجهه) ورته وویل: تا د خپلې مور خدمت کړی دی، خدای (جل جلاله) او د حضرت محمد (صلی الله علیه وسلم) په حضور ستا ټول خدمتونه د منلو وړ دي، نو حضرت محمد (صلی الله علیه وسلم) خپل خادرزما په لاس تاته د سوغات په ډول رالېږلی دی. شپون بیا هغه خادر واخیست او مننه یې ترې وکړه. د اسلام پیغمبر حضرت محمد (صلی الله علیه وسلم) د مور په هکله دا هم فرمایلي دي:

جنت د مور او پلار تر پښو لاندې دی

ښوونکي ته لارښوونه:

- ښوونکي دې متن په لوړ آواز ولولي.
- که زده کوونکي د حضرت محمد (صلی الله علیه وسلم) په هکله نور څه معلومات لري، و دې وایي.
- د متن په مطلب دې پوره رڼا واچوي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې متن په لوړ آواز ولولي. بیا دې څو تنه زده کوونکي په وارسره د لوستل شوي متن مطلب په خپله ژبه ووايي.

۲. پوښتنې:

موږ باید له خپل مور او پلار سره څه مرسته وکړو؟
کله چې حضرت محمد (صلی الله علیه وسلم) رحلت کاوه، حضرت علی (کرم الله وجهه) ته یې څه وویل؟

شپون ته رسول الله (صلی الله علیه وسلم) ولې څادر سوغات کړ؟
زموږ پېغمبر حضرت محمد (صلی الله علیه وسلم) د مور په هکله څه فرمایلي دي؟
۳. لاندې نیمگړې جملې په خپلو کتابچو کې بشپړې کړئ!
ټولو مسلمانانو ته په کار دي چې دخپل مور او پلار _____ وکړي.
حضرت علی (کرم الله وجهه) څادر واخیست او د _____ ځای ته ورغی.
رسول الله دا څادر ما ته را کړ چې _____ یې درکړم.
جنت د مور او پلار تر _____ لاندې دی.

ارزونه:

- زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- د متن مطلب ویلی شي؟
- پوښتنوته سم ځوابونه ورکولی شي؟
- نیمگړې جملې بشپړولی شي؟

کورنۍ دنده:

هر زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې په ښکلي لیک سره د خپلې مور د حقونو په هکله څو جملې ولیکي.

شپږ دېرشم لوست

نوم

بريالي،	اجمل،	ملالی،
ونه،	غوا،	چوکی،
کړکی،	چرگ	

موخه: د متن لوستل، لیکل، د نوم پېژندل، په معنا او مفهوم یې پوهېدل او په جملو کې یې کارول دي.

پوښتنې:

- په چوکاټ کې څه ډول کلمې لیکل شوې دي؟
- د غه کلمې خلک څه بولي؟

نوم: هغه کلمه ده چې د انسان، حیوان، نبات او یا نورو شیانو د پاره وي. لکه خټک، قادر، آس، اوبښ، وڼه، خوکی او داسې نور.

د اجمل پلار، تورگل اکا دکور ترڅنگه د چرگانو یو فارم جوړ کړی دی. فارم هغه ځای ته وایي چې چرگان په کې ساتل او پالل کیږي. همدا راز هغه یو آس او یوه غوا هم ساتلې ده او روزنه یې کوي. د تورگل اکا مشر زوی اجمل په څلورم ټولگي کې زده کړه کوي. کله چې هغه له ښوونځي څخه رخصت او کور ته راشي، د ښوونځي کالي وباسي او بیا خپله ډوډۍ خوري. وروسته فارم ته ځي. او خپلو چرگانو او چورگورو ته خواړه او اوبه ورکوي. دوی دخپل فارم په شاوخوا کې ښکلي گلان او ونې هم لري چې د فارم شاوخوا یې ډېره ښکلې کړې ده. د اجمل پلار د ونو ترڅنگه ښکلې خوکی هم ایښې دي چې د گلانو د نندارې له پاره ترې کار اخلي. د تورگل کورنۍ د چرگانو روغتیا ته ډېره پاملرنه کوي. له دې کار څخه د دوی ژوند ډېر ښه شوی دی. تورگل اکا اجمل ته داسې وایي: زویه! که کوم وخت زموږ چرگ ناجوړه شي هغه باید په چا وڼه پلورو او نه یې غوښه په خپله وخورو ځکه چې هر کسب باید په امانت داری ولاړوي.

ښوونکي ته لارښوونه:

- ښوونکي دې متن په لوړ آواز ولولي.
- د نوم په اړه دې پوره معلومات له مثالونو سره وړاندې کړي.
- ښوونکي دې په متن کې د اشخاصو، څارويو، نباتاتو او شيانو نومونه په تخته وليکي.
- زده کوونکي دې پوه کړي چې نوموړې کلمې نومونه دي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

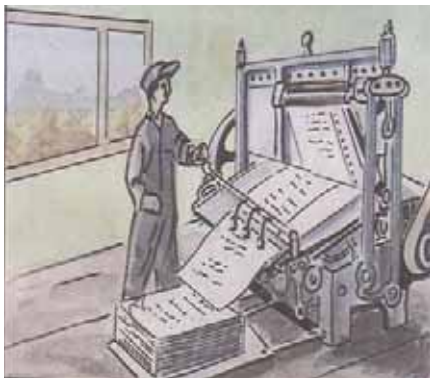
۱. زده کوونکي دې متن په لوړ آواز ولولي. د نوم په اړه دې د هر ګروپ یو تن خپل معلومات نورو ته ووايي.
۲. زده کوونکي دې د یو بل په مرسته په متن کې نومونه په ګوته کړي او بیا دې په تخته وليکي.
۳. په لاندې کلمو کې نوم په ګوته کړئ او بیا یې په خپلو کتابچو کې وليکئ!
اجمل، تورګل، اکا، کور، فارم، لوی، چرګان، روزنه، اشر، ښکلي،
ګلان، څوکی، ونې، روغتیا، ساتلې، څخه، لري، ښه، ترې، ځکه

ارزونه:

- زده کوونکي متن لوستلی شي؟
- زده کوونکي په دې پوه شول چې نوم څه ته وايي؟
- د نوم په اړه نور مثالونه ورکولی شي؟
- زده کوونکو په متن کې نومونه په ګوته کړل؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې د انسانانو، څارويو او د نباتاتو یو څو نومونه وليکي.

اوه د پرشم لوست د چاپ صنعت

موخه: د متن لوستل، لیکل. د چاپ ماشین د اختراع په هکله زده کوونکو ته معلومات ورکول دي.

پوښتنې:

ویلی شی چې د کتابونو د چاپ ماشین د لومړي ځل له پاره
چا جوړ کړ؟ او ولې؟
د چاپ ماشین لومړی له څه شي څخه جوړ شو؟

د احمد پلار اخبار لوست. احمد هم ورسره ناست و. له احمد سره دوه کتابونه وو. په غور یې کتل او په فکر کې و. پلار یې ور څخه پوښتنه وکړه: څه فکر کوې، زویه؟ احمد وویل: ما د اکتابونه کتل. ته یې وگوره څومره ښکلي چاپ شوي دي. پلار یې وخنډل او ورته یې وویل: زویه! د نن ورځې څخه په زرگونو کلونو پخوا خلکو لیک نه پېژانده. دیوه کار یا دکوم خبر د رسولو له پاره به یې سپری یو ځای او بل ځای ته لېږه.

په دې کې یوه لویه ستونزه دا وه چې د خبرې اصلي موخه به ورکه شوه. بله ستونزه دا وه چې دا خبره به هم څو تنو ته رسېده او ځینو نورو ته چې لرې او سېدل بېخي نه رسېده.

بیا داسې وخت هم راغی چې خلکو لیکل زده کړل خو د لیکلو له پاره ډېر کونښن او وخت په کار و. وروسته خلکو فکر وکړ چې خپلې لیکنې باید ژر ولیکي او وخت مو ډېر تېر نه شي. چا چې د لومړي ځل له پاره د دې جلا جلا تورو په یو ځای کولو سره د چاپولو طریقه پیدا کړه هغه څه نومېده؟ هغه (گوتنبرگ) نومېده هغه له لرگي څخه توري جوړ کړل او دهغه په وسیله یې کتابونه چاپ کړل.

خو ډېر ژر هغه ته څرگنده شوه چې د لرگيو دا توري خرابېږي او بيا کتابونه دومره بېکلي او صفا نه چاپېږي. د دې کار له پاره گوټنبرگ له يو بل سړي څخه مرسته وغوښته. هغه سړي ورته ديوه قالب او داوسپنې د تورو جوړولو لارې چارې ور زده کړې. په دې ډول يو وړوکې د چاپ ماشين جوړ شو چې يو کتاب يې چاپ او خپور کړ. وروسته دې کار ورو ورو پرمختگ وموند. اوس په هر هېواد کې په لکونو شمېر کتابونه، بڼايسته او رنگينې ورځ پانې چاپېږي. چې ځوان، زده کوونکي، نر او نسې يې په مينه لولي، خپله پوهه زياتوي او له هغو څخه په خپل ورځيني ژوند کې گټه اخلي... د نړۍ له حالاتو څخه ځان خبروي. که چېرې د چاپ ماشينونه نه وای نو موږ به له پوهې څخه بې برخې او بې خبره پاتې وای. احمد چې له پلار څخه دا گټور معلومات واورېدل، ډېر خوښ شو او ويې ويل: پلاره! زه به دا ټولې خبرې خپلو ملگرو ته هم وکړم چې د پوهې او د چاپ د ماشين په ارزښت پوه شي.

ښوونکي ته لارښوونه:

- ښوونکي دې متن په لوړ آواز ولولي.
- د چاپ ماشين په اړه دې رڼا واچوي.

د زده کوونکو فعاليتونه:

۱. زده کوونکي دې په وار سره متن په لوړ آواز ولولي. بيا دې د لوست مطلب په خپله ژبه نورو ته بيان کړي.

۲. زده کوونکي دې په گروپونو کې متن په چوپتيا ولولي او نومونه دې پکې په گوته کړي. بيا دې په خپلو کتابچو کې وليکي.

۳. زده کوونکي دې د لاندې جملو خالي ځايونه په مناسبو کلمو بشپړ کړي.

د احمد پلار اخبار _____.

احمد هم ورسره ناست و له هغه سره دوه _____ وو.

پلار يې ور څخه پوښتنه وکړه څه _____ کوي؟

احمد وويل: ما دا کتابونه _____.

ته يې وگوره څومره ښکلي _____ شوي دي.

۴. پوښتنې:

❧ د احمد پلار څه شی لوست؟

❧ له احمد سره څه شی و؟

❧ د لومړي ځل له پاره چا د لرگيو څخه توري جوړ کړل؟

❧ د چاپ په ماشين کې څه شی چاپ او خپريږي؟

❧ د چاپ ماشين ولې ارزښت لري؟

ارزونه:

❧ زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟

❧ زده کوونکو د چاپ د ماشين په اړه پوهه ترلاسه کړه؟

❧ کولی شي چې د لوست مطلب خپلو نورو ټولگيو الوته ووايي؟

❧ په متن کې نومونه پيدا کولی شي؟

❧ پوښتنو ته مناسب ځوابونه ويلي شي؟

کورنۍ دنده:

د چاپ د ماشين په اړه په خپله خوښه په خپلو کتابچو کې څو جملې وليکئ!

اته د پرشم لوست

د مفرد او جمع نوم

موخه: د متن لوستل، ليکل، دمفرد او جمع نومونو پېژندل او په جملو کې يې کارول دي.

پوښتنې:

څوک کولی شي چې د مفرد نوم او د جمع نوم ووايي؟

مفرد او جمع نوم څه ته وايي؟

مفرد نوم: هغه کلمه ده چې يوازې په يو سړي، يو حيوان او يو شي دلالت کوي.

جمع نوم: هغه کلمه ده چې له يو څخه په زياتو سړيو، حيواناتو او شيانو

دلالت وکړي.

په لاندې جملو کې د مفرد او جمع نومونو مثالونه:

د جمع نومونو جملې

د مفردو نومونو جملې

دا پسونه دي.

دا پسه دی.

دا کتابونه دي.

دا کتاب دی.

هغه ونې دي.

هغه ونه ده.

د مفردو جملو جمع وليکئ!

دا سړي دي.

مثال: دا سړی دی.

جمع

مفرد

دا ..... دي.

دا بنځه ده.

دا ..... دي.

دا اس دی.

دا ..... دي.

دا سندیا دی.

دا ..... دي.

دا پسه دی.

ښوونکي ته لارښوونه:

- ښوونکي دې متن په لوړ آواز ولولي.
- دمفرد او جمع په اړه دې معلومات له مثالونو سره په تخته وليکي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې په وارسره متن ولولي.
۲. د چوکاټ مفرد او جمع نومونه د لاندې جملو په تشو ځایونو کې وکاروئ او په خپلو کتابچو کې یې وليکئ!

کله چې کومه ستونزه پيدا شي د قوم _____ سره راغونډیږي.

ستونزې او _____ د جرگو له لارې او اړيږي.

له جرگې څخه _____ ملاتړ کوي.

زموږ هېواد زیات _____ لري.

دواکسين _____ باید پاکه وي.

۳. لاندې مفردې او جمع کلمې په نښه کړئ او بیا یې په خپلو کتابچو کې په جملو کې وکاروئ!

(سیندونه، ویا له، افغانان، مشر، گلان، غوا)

ارزونه:

- 🔸 زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- 🔸 زده کوونکو د مفرد او جمع نومونه وپېژندل؟
- 🔸 زده کوونکي د مفرد او جمع نومونو تعریف کولی شي؟
- 🔸 د ورکړل شویو مفرد او جمع نومونو څخه یې جملې جوړې کړای شوې؟

کورنۍ دنده:

په خپلو کتابچو کې شپږ مفرد نومونه له یاده وليکئ او بیا یې د جمع په نومونو واړوئ!

نهه د پرشم لوست نيکي کول

موخه: د متن لوستل، لیکل، د نیکي په مفهوم پوهېدل او په ورځینو چارو کې یې عملي کول دي.

پوښتنې:

ستاسو په فکر نیکي یعنی څه؟
نیکي کول څه گټه لري؟

یو انسان له خلکو سره په ژبه، لاس، او مال نیکي او مرسته کوي. د ژبې په وسیله نیکي کول خلکو ته د ژبې له لارې لارښوونه ده. څه یې چې زده وي او ښه وي، هغه بل چاته ښودل او ویل دي. که څوک لارښوونې ته اړ وي، په نرمو او خوږو خبرو ورته لارښوونه کوي. د لاس په وسیله نیکي او مرسته کول، مثلاً: د یوه ږوند لاس نیول او سمې لارې ته یې برابرول دي او یا څوک ږوند یا کمزوری له سړک څخه بلې خواته تېر کړي. که دیو چا بار دروند وي، ورسره یې یوسي. که څوک وږی یا لوڅ وي، تر خپلې وسې دې ورسره مرسته وشي. ښه زده کوونکي دغه ګټورې خبرې تل په پام کې نیسي او په ژوند کې پرې عمل کوي. رحمان بابا وايي:

کر دگلو کره چې سیمه دې گلزار شي

اغزي مه کره په پښو کې به دې خار شي

کوهي مه کنه د بل سړي په لار کې

چېرې ستا به د کوهي په غاړه لار شي

ښوونکي ته لارښوونه:

- ښوونکي دې متن په لوړ آواز ولولي.
- د متن د مطلب په اړه دې لنډ معلومات ورکړي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې په وار سره متن په لوړ آواز ولولي. بیا دې د متن د مطلب په اړه نورو ته معلومات ورکړي.
۲. د لاندې چوکاټ له مفردو کلمو څخه په خپلو کتابچو کې د جمع کلمې جوړې کړئ.

مفرد	جمع
ژبه	ژبې
لاس	
مرسته	
لارښوونه	
سړک	

۳. لاندې نیمګړې جملې په خپلو کتابچو کې بشپړې کړئ!
 یوانسان له خلکو سره په ژبه ، لاس ، او مال نیکی او مرسته .....
 د ژبې په وسیله خلکو ته لارښوونې .....
 په لاس نیکی کول هغه دی ، چې د یو پوند لاس .....
 که د یو چا بار دروند وي ، ورسره یې .....

۴. د لاندې بیت مطلب په تشرولیکې!
 کړدګلو کړه چې سیمه دې ګلزار شي
 اغزي مه کړه په پښو کې به دې خار شي

ارزونه:

- زده کوونکي متن لوستلی شي؟
- د متن په مطلب پوه شول؟
- د نیکی کولو په اړه خبرې کولی شي؟
- زده کوونکو نیمګړې جملې په مناسبو کلمو سره ډکې کړلې؟
- د لوستل شوی بیت مطلب په تشر اړولی شي؟

کورنۍ دنده:

د نیکی کولو متن په کور کې ولولئ. په خپلو کتابچو کې څو کرښې ولیکئ چې باید له چا سره مرسته وشي.

څلوېښتم لوست

متلونه

موخه: د متن لوستل، ليکل، د متل پېژندل په معنا او مفهوم يې پوهېدل او پخپل ځای يې کارول دي.

پوښتنې:

- ❖ تاسې متلونه اوريدلي دي؟
- ❖ څوک کولی شي متل ووايي؟
- ❖ د متل د کارولو ځای پېژنئ؟

متلونه له پخوا زمانې را په دې خوا زموږ په هېواد کې ډېر دود لري.
او زموږ هېواد وال يې په خپلو خبرو اترو کې د اړتيا په وخت کې کاروي.
په پښتو ژبه کې راز راز متلونه شته دي لکه لاندې متلونه:

- ❖ خپله ژبه هم کلا ده هم بلا.
- ❖ خپل عمل دلارې مل.
- ❖ څه چې کړې هغه به رېبې.
- ❖ ژړنده که د پلار ده هم په وارده.
- ❖ چې اوسې، په خوی به دهغو سې.
- ❖ له يولاس نه ټک نه خېژي.
- ❖ په يوه گل نه پسرلی کېږي.
- ❖ مارتې په لستونې کې ځای مه ورکوه!

ښوونکي ته لارښوونه:

- متلونه ولوله او د متل د مطلب په اړه معلومات ورکړه!
- زده کوونکي په گروپونو وويشي چې له يو بل سره د متلونو په اړه وغږېږي.

د زده کوونکو فعاليتونه:

۱. متن ولولئ او يوله بل سره د متل په هکله خبرې وکړئ. بيا دهری ډلې يو تن دې په وار سره د متل په هکله معلومات ورکړي.
۲. لاندې عبارتونه او متلونه په غور سره ولولئ! بيا متلونه په گوته کړئ، وروسته يې په خپلو کتابچو کې وليکئ!
سترگي په ښونه درنېږي.
د اخک پلار.
ځمکه هغه سوځي چې اور پرې بليږي.
د هوسۍ مور.
د رواغ د ايمان زيان دی.
اوښ په بډه نه وهل کېږي.
که نن پر ما سبا پرتا.
درياب په لويه نه خړېږي.
زموږ افغانستان.
د پښتو څلورم کتاب.

ارزونه:

- ❖ زده کوونکي د متل په معنا او مفهوم پوه شول؟
- ❖ دوی کولی شي چې متل له ياده ووايي؟
- ❖ په دې پوه شول چې متل بايد سپړی چېرې وکاروي؟

کورنۍ دنده:

متلونه له ياده زده کړئ او په خپلو کتابچو کې يې وليکئ!

يو څلوېښتم لوست د نوم ډولونه خاص نوم

خوشحال خټک، امير کروړ، ننگرهار،
مزار شريف، ابوريحان البيروني، باميان.

موخه: د متن لوستل، ليکل، په متن کې د خاص نوم پېژندل، او په لنډو جملو کې يې کارول دي.

پوښتنې:

په پورتنۍ چوکاټ کې څه ليکل شوي دي؟ په هغو کې خاص نوم ښودلی شئ!
ستا سو په فکر خاص نوم څه ډول نوم ته وايي؟

خاص نوم: هغه دی چې په يو خاص شخص او ځای باندې د لالت وکړي. لکه
مزار شريف، احمد شاه بابا، کابل، بلخ، پغمان

زموږ د گران هېواد افغانستان مرکز کابل دی.
کابل ډېرې تاريخي او ښکلې ودانۍ لري لکه د دارالامان ماڼۍ، د بابربېن، د باغ
بالا هوټل، د امير عبدالرحمن خان مقبره او نور.
د کابل شمال خواته د پروان ولايت، لوېديځ ته يې د وردگو او ميدان ولايت،
جنوب خواته يې د لوگر ولايت او ختيځ ته يې د لغمان او ننگرهار ولايتونه پراته دي.
کابل ډېر ښوونځي او لوی پوهنتون لري چې زموږ نجونې او هلکان پکې زده کړه
کوي همدا راز کابل ډېرې ښې مېوې لري چې مېنې يې له ډېر پخوا څخه شهرت
لري.

ښوونکي ته لارښوونه:

- ښوونکي دې متن په لوړ آواز ولولي.
- د خاص نوم په اړه دې معلومات وړاندې او مثالونه دې پر تخته وليکي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې په وار سره متن ولولي.
۲. په لوستل شوي متن کې دې خاص نومونه په گوته کړي. بیا دې په تخته وليکي.
۳. په لاندې جملو کې خاص نومونه په گوته کړئ او بیا یې په خپلو کتابچو کې وليکئ!
افغانستان ډول ډول څاروي لري. (افغانستان)
زموږ د گران هېواد مرکز کابل نومېږي.
په ننگرهار کې د نارنجو ونې ډېرې دي.
د بابر په بڼې کې ښکلي او ښایسته گلان کرل کېږي.
د کابل پوهنتون د لوړو زده کړو ځای دی.

ارزونه:

- 🏷 زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- 🏷 د خاص نوم په مفهوم او معنا پوه شول؟
- 🏷 خاص نوم په کلمو او جملو کې کارولی شي؟
- 🏷 په متن کې یې خاص نومونه په گوته کړای شول؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې پنځه خاص نومونه له یاده په خپلو کتابچو کې وليکي او بیا دې په جملو کې وکاروي.

دوه څلوېښتم لوست وزرماتې مرغه

موخه: دمتن لوستل، ليکل او پر مرغانو باندې د زړه سوي په ارزښت پوهېدل دي.

پوښتنې:

تاسې داسې څوک پېژنئ چې هغه په الوتونکو مرغانو باندې زړه سوي ولري؟
فکر وکړئ چې له يو وزرماتې مرغه سره مخامخ شئ څه به وکړئ؟

يوه ورځ ښايسته گل له خپلو څوټولگيو الو سره يو باغ ته ولاړل چې هلته خپل درسونه ولولي. دوی د يوې ونې لاندې کېناستل او په درس لوستلو يې پيل وکړ.

په دې شېبه کې يې الوتونکي مرغان ليدل چې د ونو پر ښاخونو کېناستل. د باغ په يوه خوا کې يې وليدل چې يو مرغه د بوټو له پاسه پروت دی او الوتې نه شي. ښايسته گل ورغی او مرغه يې ونيو، ويې کوت چې يو وزر يې مات دی. اېمل پوښتنه وکړه: دا مرغه څه کوي؟ هغه ځواب ورکړ: کور ته يې وړم او کوبښن کوم چې وزر يې جوړ شي. اڅک وويل: زه به يوه پنجره درکړم.

ښايسته گل چې کور ته ولاړ مرغه يې خپلې مور ته وښود. مور يې ترې پوښتنه وکړه: ولې دې کور ته راوړ؟ .... هغه ځواب ورکړ: مورجانې! دا مرغه ساتم چې وزر يې جوړ شي. مور يې بيا ترې پوښتنه وکړه: پنجره دې له کومه پيدا کړه؟ ښايسته گل ځواب ورکړ: له اڅک څخه مې واخيستله.

ښايسته گل به هره ورځ مرغه ته اوبه او دانه ورکوله. څو ورځې تېرې شوې. مرغه جوړ شو او داسې ښکارېده چې مرغه غواړي له پنجرې څخه ووزي. کله چې ښايسته گل په دې پوه شو چې مرغه ښه جوړ شوی دی او الوتې شي، له ځان سره يې وويل: او س بايد دا مرغه خوشې کړم ترڅو په آزاد ډول په هوا کې والوزي. هغه د پنجرې ور خلاص کړ. مرغه يې خوشې کړ او الوت.

ښوونکي ته لارښوونه:

- ښوونکي دې متن په لوړ آواز ولولي.
- د لوست په مطلب دې خبرې وکړي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې په وار سره متن په لوړ آواز ولولي. بیا دې یو تن په وار د لوست پر اصلي موضوع باندې نورو ته معلومات ورکړي.
پوښتنې:
۲. که موږ یو الوتونکی مرغه وویښو چې وزر یې مات وي څه به وکړو؟
ښایسته گل د بوټو له پاسه څه شي ولید؟
مرغه یې بیا چېرې یوړ؟
د وزر ماتي مرغه له نیولو څخه د ښایسته گل موخه څه وه؟
موږ باید له مرغانو سره څنګه سلوک وکړو؟
۳. د لاندې چوکاټ له جمع کلمو څخه په خپلو کتابچو کې د مفرد کلمې جوړې کړئ.

مفرد	جمع
درس	درسونه
	ونې
	مرغان
	ښاخونه

ارزونه:

- زده کوونکي متن لوستلی شي؟
- د متن په اصلي مفهوم پوه شوي دي؟
- دلوستل شوی متن مفهوم په خپله ژبه خپلو ټولګیوالو ته ویلی شي؟
- له ورکړل شویو جمع کلمو څخه د مفرد کلمې جوړولی شي؟

کورنۍ دنده:

لاندې کلمې په جملو کې وکاروئ!
(مرغه – آزاد – پنجره – باغ)

درې څلوېښتم لوست د زغم ښیځنې

موخه: د متن لوستل، لیکل او په زده کوونکو کې د زغم او حوصلې
د ښیځنو د پیاوړتیا روزنه ده.

پوښتنې:
ویلې شې د زغم معنا څه ده؟
ستاسو په کورنۍ کې څوک د ښه زغم او حوصلې خاوند دی؟
زموږ پیغمبر (صلی الله علیه وسلم) د څه شي خاوند و؟

د بشریت ستر لارښوونکی حضرت محمد (صلی الله علیه وسلم) په ژوند کې
د خورا ښو اخلاقو درلودونکی او د بشپړې حوصلې خاوند و. لوی خدای (جل جلاله)،
ورته د صبر او زغم پراخه لوی زړه ورکړې و.
زموږ پیغمبر (صلی الله علیه وسلم) د ژوند د هر راز ستونزو په اوارولو کې له ډېرې
مېړانې او عدالت څخه کار اخیسته.
وايي چې مبارک به کله چې دلمانځه له ادا کولو له پاره د جومات په
لور روان و د تللو په حال کې به یوې یهودۍ ښځې له بامه پر مبارک ځمکې
راغورځولې او د پیغمبر (صلی الله علیه وسلم) د ازار سبب به شوه، خو
حضرت محمد (صلی الله علیه وسلم) به دا اذیت په ډېره سره سینه زغمه او له صبر څخه
به یې کار اخیسته دغه عمل ډېرې ورځې تکرار شو خو ناڅاپه دوه ورځې دا
عمل ونه شو. حضرت رسول اکرم (صلی الله علیه وسلم) په دوهمه ورځ په
جومات کې پوښتنه وکړه چې هره ورځ یهودۍ ښځې پرده ځمکې راغورځولې خو
دا دوه ورځې دا کار نه دی شوی. کله چې رسول اکرم (صلی الله علیه وسلم) د علت پوښتنه
وکړه، یو تن مبارک ته ځواب ورکړ چې هغه ښځه ناروغه ده. حضرت
رسول اکرم (صلی الله علیه وسلم) دلمانځه له ادا کولو څخه وروسته بیا د یهودۍ
ښځې کورته ورغی او له هغې څخه یې د روغتیا پوښتنه وکړه. دا خبره
یهودۍ ښځې ته د حیرانتیا وړ وه. هغې د رسول اکرم (صلی الله علیه وسلم) په
صبر او حوصلې آفرین ووايه او په هماغه ورځ یې ایمان راوړ او مسلمان شو.

ښوونکي ته لارښوونه:

- ښوونکي دې متن په لوړ آواز ولولي.
- د متن په مطلب دې خبرې وکړي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې په وار سره متن په لوړ آواز ولولي. بیا دې یو یو تن په وار د متن مطلب نورو ته ووايي.
۲. پوښتنې:
  - د زغم معنا څه ده؟
  - د لوستل شوي متن څخه مو څه زده کړل؟
  - د لاندې جملو تش ځایونه د چوکاټ په مناسبو کلمو سره په خپلو کتابچو کې ډک کړئ.

خاوند ، وران، زغم، ایمان، مسلمان، اخیسته

- د بشریت ستر لارښود په ژوند کې د خورا ښو اخلاقو درلودونکی او د بشپړې حوصلې _____ و.
- زموږ پیغمبر (صلی الله علیه وسلم) د ژوند د هر راز ستونزو په اوارولو کې له ډېرې مېړانې او عدالت څخه کار _____.
- وايي چې مبارک به کله چې دلمانځه د ادا کولو له پاره جومات په لور _____ وو.
- حضرت محمد (صلی الله علیه وسلم) به دا اذیت په ډېره سړه سپینه _____.
- حضرت رسول اکرم (صلی الله علیه وسلم) دلمانځه له ادا کولو څخه وروسته بیا د یهودۍ ښځې کورته ورغی او د هغې څخه یې د _____ پوښتنه وکړه.
- په هماغه ورځ یې _____ راوړ او _____ شوه.
۳. په لاندې کلمو کې سمه کلمه په گوته کړئ او بیا یې په خپلو کتابچو کې ولیکئ!
لارښود	لارښوت	لارښود
حوصلې	اوصلې	حوصلې
زغم	خغم	زغم

ارزونه:

- د زده کوونکي متن لوستلی شي؟
- د متن په مطلب پوه شوي دي؟
- د لوست په مطلب خبرې کولی شي؟
- نیمگړې جملې په مناسبو کلمو سره بشپړولی شي؟

کورنۍ دنده:

لاندې کلمې په جملو کې وکاروئ!
زغم، حوصله، جومات

څلور څلوېښتم لوست

د ناروغۍ ليک

موخه: د ناروغۍ د ليک ليکل، لوستل او د ناروغۍ په وخت کې د ښوونځي ادارې ته يې استول دي.

پوښتنې:

❦ تاسو کوم وخت خدای مه کړه د ناروغۍ له امله د ښوونځي ادارې ته ليک استولی دی؟

❦ د ښوونځي ادارې ته د ناروغۍ د ليک استولو څخه مو هدف څه دی؟

د رحمان بابا د ښوونځي مدير صاحب!

السلام عليكم ورحمة الله وبركاته!

نن د يوې ناروغۍ له امله ښوونځي ته درتلاى نه شم.

هيله ده چې ناسوب ونه شمېرل شم.

په درناوي.

نېټه .....

ملالۍ د خوشحال لورد څلورم الف د ټولگي زده کوونکې.

ښوونکي ته لارښوونه:

- ښوونکي دې د ناروغۍ لیک په لوړ آواز ولولي.
- ښوونکي دې زده کوونکو ته د ناروغۍ لیک گټی وښيي. او زده کوونکو ته دې لارښوونه وکړي چې د ناروغۍ لیک له یاده زده کړي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې په وار سره د ناروغۍ لیک په لوړ آواز ولولي. بیا دې زده کوونکي یو بل ته خطونه ولیکي.
۲. زده کوونکي دې د ناروغۍ لیک پاک سوتره په خپلو کتابچو کې ولیکي.
۳. پوښتنې:
  - ❖ تاسې خدای مه کړه که ناروغه شی د ښوونځي ادارې ته څه شی استوی؟
  - ❖ د ناروغۍ لیک له استولو څخه مو موخه څه ده؟
  - ❖ په ناروغۍ لیک کې د نېټې لیکنه ولې ضرور ده؟

ارزونه:

- ❖ زده کوونکي د ناروغۍ لیک لوستلی شي؟
- ❖ زده کوونکي په دې وپوهېدل چې د ناروغۍ لیک په کوم وخت کې لیکل کېږي؟
- ❖ زده کوونکي د ناروغۍ لیک له یاده لیکلی شي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې په ښکېلې لیک سره یو د ناروغۍ لیک په خپل نوم ولیکي.

پنځه څلوېښتم لوست

دارتيا ليک

موخه: د اړتيا ليک ليکل، لوستل او د اړتيا په وخت کې ترې څه اخيستل دي.

پوښتې:

تاسې کله د ضروري کار له امله د ښوونځي ادارې ته رقعې ليکلې ده؟

د ښوونځي ادارې ته د اړتيا ليک استول څه څه لري؟ او ولې؟

د سيد جمال الدين افغان د ښوونځي ښاغلی مدير صاحب!

السلام عليكم ورحمة الله وبركاته!

نن د يوه ضروري کار له امله ښوونځي ته درتلاى نه شم.

هيله ده چې ناسوب ونه شمېرل شم.

په درناوي.

نېټه _____

اجمل د خوشحال زوى

د څلورم الف ټولگي زده کوونکى.

ښوونکي ته لارښوونه:

- ښوونکي دې د اړتيا ليک په لوړ آواز ولولي.
- ښوونکي دې زده کوونکو ته د اړتيا ليک د ليکلو په اړه لنډ معلومات ورکړي او زده کوونکو ته دې لارښوونه وکړي چې د اړتيا ليک له ياده زده کړي.

د زده کوونکو فعاليتونه:

۱. زده کوونکي دې په وار سره د اړتيا ليک په لوړ آواز ولولي.
۲. بيا دې د هر گروپ زده کوونکي په وار سره د اړتيا ليک په اړه خبرې وکړي.
۳. زده کوونکي دې يو بل ته د اړتيا ليک املا ووايي او خپلې غلطۍ دې يو د بل په مرسته اصلاح کړي.
۴. پوښتنې:

❧ تاسې ته که کوم کار پېښ شي د ښوونځي ادارې ته څه استوئ؟

❧ د اړتيا ليک استول د ښوونځي ادارې ته څه گټه لري؟

❧ په اړتيا ليک کې نېټه ليکنه ولې مهم کار دی؟

ارزونه:

- ❧ زده کوونکي د اړتيا ليک لوستلی شي؟
- ❧ د اړتيا ليک د ليکلو په ارزښت پوه شول؟
- ❧ زده کوونکي کولی شي چې د اړتيا ليک د املا په توگه وليکي.

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې د اړتيا ليک وليکي او په بله ورځ دې خپل ښوونکي ته ورنښکاره کړي.

شپږ څلو پښتم لوست

څه چې وايي هغه به اورې

موځه: د متن لوستل، ليکل، انگي په هکله د معلوماتو ورکول او په متن کې د فعلونو وړ په گوته کول دي.

پوښتنې:

- کله مو د سارا يا د غره د لمنې ترڅنگه په لوړ آواز چېغه وهلې ده؟
- تاسې بېرته څه اورېدلې دي؟ او ولې؟
- ستاسو په فکر بېرته اورېدل شوي غږ ته څه وايي؟

يوه ورځ اشرف د سپل له پاره د کلي د غره لمنې ته ورغی. هلته په لوبو اخته شو. ناڅاپه يې له مخې څخه يو مرغه والوت. اشرف مرغه پسې شور او غوغا وکړه. هر غږ چې د ده له خولې څخه راوت، هغه به يې بېرته اورېده. هېڅکله يې داسې پېښه نه وه ليدلې. ډېر حيران شو چې دا څوک د ده د آواز پېښی کوي. اشرف غږ کړ: چې څوک يې؟ آواز يې واورېد چې څوک يې؟ اشرف په غوسه شو او په لوړ آواز يې وويل: ته ډېر بې عقل يې! ځواب يې واورېد چې ته ډېر بې عقل يې. د اشرف غوسه زياته شوه. په سختو خبرو يې پيل وکړ. آخر پوه شو چې هر څه وايي، ټکي په ټکي يې بېرته اوري. د دې له پاره چې وپوهيږي په لټولو يې پيل وکړ چې غږ کوونکی پيدا کړي. هر څومره چې وگرځيد هغه يې ونه مونده. په ډک زړه کورته راغی، پلار ته يې وويل: پلار جان، نن په غره کې يوه هلک زما د آواز پېښې کولې، سختې خبرې مې ورته وکړې. هغه هم همغسې سختې خبرې راته وکړې. هر څومره مې چې ولټاوه، پيدا مې نه کړ.

پلار يې چې د خپل زوی ټولې خبرې واوريدې داسې يې ورته وويل: د زړه سره! هر څه چې دې اورېدلي دي هغه ستا د خپل آواز غبرگون دی. چې بېرته تاته راگرځېدلې دي. په غرونو او داسې نورو ځايونو کې نور آوازونه نه وي. غږونه مخامخ ځي، بيا بېرته راگرځي او اورېدل کيږي. بيا يې د اشرف ورته ووايه:

دا جهان په شان د غره دی زموږ فعل دی آواز

چې وايو هغه آورو، هغه دم په هغه راز

د آواز دغه غبرگون چې د جگو غرونو ترمنځ د تنگو دروپه اړخونو کې رامنځته کېږي د پښتنو په ځینو سیمو کې د انگۍ په نامه هم یادېږي دغه غبرگون په دغه شان ځایونو کې موجودوي.

ښوونکي ته لارښوونه:

- ښوونکي دې متن په لوړ آواز ولولي.
- له متن څخه پراصلي مطلب دې پوره رڼا واچوي.
- ښاغلی ښوونکي دې د متن د څو جملو املا شاگردانو ته ووايي.
- ښوونکي دې د فعل کلمې د متن څخه پیدا او د تختې پر مخ وليکي:

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې په وار سره متن په لوړ آواز ولولي.
۲. د هرگروپ څخه دې یو تن په وار سره د متن پراصلي مطلب نورو ته معلومات ورکړي.
۳. د لاندې جملو تش ځایونه دې په مناسبو کلمو سره ډک او بیا دې په خپلو کتابچو کې وليکي:
يوه ورځ اشرف د سيل له پاره سارا ته _____
يو غره ته _____
هلته په لوبو اخته _____
ډېر حيران شو چې دا څوک د ده د آواز پيښې _____
۴. لاندې معنا شوي لغتونه په مناسبو جملو کې وکاروئ!
انگۍ _ د غبرگون ، کړنگار
پيښه _ واقعه
غوسه _ قار

ارزونه:

- زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- دوی د متن په اصلي مطلب پوه شول او خبرې پرې کولی شي؟
- د جملو تش ځایونه یې په مناسبو کلمو ډک کړل؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې د لوست مطلب په څو کرښو کې وليکي.

اوه څلوېښتم لوست افغانستان

موخه: د متن لوستل، ليکل او زده کوونکي په دې وپوهيږي چې زموږ د هېواد څلورو خواو ته کوم ... هېوادونه پراته دي.

پوښتنې:

- ۱ ویلی شی چې زموږ گران هېواد افغانستان په کومه وچه (قاره) کې پروت دی؟
- ۲ څوک ویلی شي چې د افغانستان په څلور خواو کې کوم هېوادونه پراته دي؟
- ۳ زموږ په هېواد کې کوم مليتونه اوسیږي؟ نومونه یې واخلئ؟

افغانستان زموږ هېواد دی او د آسیا په لویه وچه کې پروت دی. خلک ورته

د آسیا زړه هم وایي. زموږ د هېواد شمال ته تاجکستان، ازبکستان، او ترکمنستان، جنوب او ختیځ ته یې پاکستان او لویدیځ ته یې د ایران هېواد موقعیت لري. زموږ په هېواد کې ډېر قومونه او مليتونه ژوند کوي لکه پښتانه، تاجک، ازبک، هزاره، ترکمن

بلوچ، نورستانيان، پشه یان او داسې نور. دا ټول افغانان بلل کیږي. زموږ د بدن وینه د هېواد له اوبو، هوا، غلو، دانو او مېوو څخه جوړه شوې ده. دا هېواد پر موږ باندې د مور په شان حقونه لري. ځکه موږ ته یې داسې روزنه راکړې لکه څنگه چې خپلې مور روزلي یو.

ټول افغانان کولی شي د خپل هېواد په پراخه او ښایسته لمن کې په ډېره خوشحالی ژوند وکړي. موږ باید د ژوند ترپایه پورې د خپل گران هېواد د آبادۍ له پاره کوښښ وکړو، ترڅو زموږ هېواد همېشه ودان او سمسور شي.

ښوونکي ته لارښوونه:

- ښوونکي دې دلوست متن په لوړ آواز ولولي. نوي لغتونه دې پر تخته وليکي. له زده کوونکو څخه دې وغواړي چې په جملو کې يې وکاروي.
- د افغانستان په اړه لنډ معلومات دې ورکړي.
- له متن څخه دې ادوات په نښه کړي!
- له متن څخه دې په زده کوونکو باندې املا وليکي!

د زده کوونکو فعاليتونه:

۱. زده کوونکي دې متن په مناسب آواز ولولي او بيا دې دهرې ډلې څخه يو تن د ټولگي مخکې د افغانستان د گاونډيو هېوادو نومونه په لوړ آواز ووايي.
۲. لاندې کلمې په لنډو جملو کې وکاروئ او بيا يې په خپلو کتابچو کې وليکئ.
افغانستان، مليتونه، مور، هېواد، ودان.
۳. دلاندې جملودتسو ځايونو له پاره مناسب ربطي توري او کلمې پيدا او په خپلو کتابچو کې يې وليکئ!

افغانستان زموږ هېواد دی. _____ د آسيا په لويه وچه کې پروت دي.

په دغه هېواد کې ډېر قومونه او _____ ژوند کوي.

زموږ د بدن وينه د _____ له _____، هوا، غلو، دانو او مېوو څخه جوړه شوې ده.

ارزونه:

- زده کوونکي د لوست متن سم لوستلی شي؟
- نوي لغتونه په جملو کې کارولي شي؟
- د افغانستان په هکله يې معلومات ترلاسه کړل؟
- د افغانستان گاونډي هېوادونه يې وپېژندل او هغه يې په خپلو کتابچو کې وليکل؟

کورنۍ دنده:

په خپلو کتابچو کې د افغانستان په هکله څو مناسبې جملې وليکئ!

اته څلوېښتم لوست عام نوم

قلم، کتاب، مور، هېواد، میوې، ونې، تیرې، گلان

موخه: د متن لوستل، لیکل د عام نوم پېژندل، او په لنډو جملو کې یې کارول دي.

پوښتنې:

په چوکاټ کې څه لیکل شوي دي؟
ستاسو په نظر عام نوم څه ډول نوم ته وایي؟

عام نوم: هغی کلمې ته وایي چې په خپلو ډېرو همجنسو نومونو دلالت وکړي.

د ډېرو سکاره یوه تور رنگې ماده ده چې زموږ د گران هېواد په ډېرو ولایتونو لکه پروان، بامیان، هرات، بغلان او بدخشان کې پیدا کېږي. زموږ ځینې خلک په ژمي کې د کورونو په تودولو کې د ډېرو له سکرو نه گټه اخلي. ځکه چې دلرگیو تر سکرو د ډېرو د سکرو تودوخه ډیره زیاته ده. او په فابریکو کې یې د سونگ د توکو په څېر کاروي. سکاره په دوه ډوله دی یو ډول یې د ډېرو سکاره دي او بل ډول یې دلرگیو سکاره دي دلرگیو سکاره د لرگیو له سوځولو څخه لاس ته راوړي. او د ډېرو سکاره په اورغورځوونکو غرونو کې په کاني ډول موجود دي.

ښوونکي ته لارښوونه:

- ښوونکي دې متن په لوړ آواز ولولي.
- ښوونکي دې په لوستل شوي متن کې عام نومونه پر تخته وليکي لکه ډبرې، گلان او نور.

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې په وار سره متن په لوړ آواز ولولي. بیا دې یو تن د عام نوم په اړه څه چې پوهیږي خبرې وکړي او یو مثال دې په تخته وليکي.
۲. زده کوونکي دې عام نومونه په متن کې په نښه کړي. بیا دې په خپلو کتابچو کې وليکي.
۳. په خپلو کتابچو کې لاندې کلمې په لنډو جملو کې وکاروي!

(سکاره، ځمکه، ونې، ځنگلونه، تیرې، هېواد، ژمی)

ارزونه:

- زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- د متن پراصلی مطلب پوه شوي دي؟
- د عام نوم پر تعریف باندې پوه شول؟
- د عام نوم په هکله نور مثالونه ویلي شي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې څو عام نومونه له یاده وليکي او بیا دې په جملو کې وکاروي.

نهه خلو پښتم لوست کلیوالي ژوند

موخه: د متن لوستل، لیکل، او د کلیوالي ژوند په اړه معلومات ورکول دي.

پوښتنې:

- ❑ د کلیوال په معنا پوهیږئ؟
- ❑ چاته موږ کلیوال ویلی شو؟
- ❑ له کلیوالو سره څنګه سلوک په کار دی؟

یوه ورځ ښوونکي له زده کوونکو څخه پوښتنه وکړه د کلیوال په معنا پوهیږئ؟
بريالي تر ټولو دمخه لاس پورته کړ، ویې ویل: هو، په هغه کلي کې چې موږ ژوند کوو، شاوخوا ګاونډیان مو کلیوال بلل کیږي. ښوونکي وویل: هو، بچیانو موږ ټول په کلیوکې او سپرو شاوخوا ګاونډیان مو، خپل دي او که پردي، پر موږ د ګاونډیتوب یوشان حقونه لري.

څنګه چې خپلې کورنۍ ته خدمت کولو مسؤلیت لرو دغه راز خپلو کلیوالو ته هم مسؤل یو چې ورسره مینه ولرو، دهغوی ستونزو ته ځان ورسوو او دهغوی سره مرسته وکړو. موږ باید دخپلو کلیوالو په غم او ښادی کې ځان شریک وګڼو، اوله هغوی

سره په خوشحالی، ورورۍ او ښکمرغۍ ژوند وکړو.

ښوونکي ته لارښوونه:

- ښوونکي دې متن په لوړ آواز ولولي .
- د کلیوالي ژوند په اړه دې معلومات ورکړي .

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې متن په لوړ آواز ولولي. بیا دې زده کوونکي د کلیوالي ژوند په اړه خبرې وکړي.
۲. لاندې نیمګړې جملې په مناسبو کلمو سره په خپلو کتابچو کې بشپړې کړئ!
۳. شاوخوا ګاونډیان مو کلیوال _____ ښوونکي وویل: هو ، بچیانو موږ ټول په کلیو کې _____ موږ باید دخپلو کلیوالو په غم او ښادی کې ځان شریک _____ له هغوی سره په خوشحالی، وروړی او نیکمرغۍ ژوند _____.
۴. د لاندې چوکاټ په څیر په خپلو کتابچو کې چوکاټ جوړ کړئ او د جمعې کلمې په مفردو کلمو واړوئ!

مفرد	جمع
ګاونډی	ګاونډیان
	کلي
	حقونه
	بچیان

ارزونه:

- زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- د کلیوالي ژوند په اړه یې پوهه ترلاسه شوه؟
- زده کوونکي د کلیوالي ژوند په اړه خبرې کولی شي؟
- نیمګړې جملې یې په مناسبو کلمو سره ډکې کړلې؟
- د جمع کلمې یې په مفردو کلمو واړولې؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې د کلیوالی ژوند په اړه خوجملی ولیکي.

پنځوسم لوست بشري ټولنه

موخه: د متن لوستل، ليکل په ټولنه کې دگړې مرستې په ارزښت اوگټو پوهېدل او د بشري ټولنې په اړه د معلوماتو ورکول دي.

پوښتنې:

- ❖ ویلی شی چې ټولنه څه ته وايي؟
- ❖ موږ ولې ډاکټر، ښوونکي، خټگر، ترکان، او داسې نورو ته اړتیا لرو؟

دیوې ټولنې وگړي په یواځې ځان د ژوند ټولې اړتیاوې نه شي پوره کولی، ځکه نو یو دبل مرستې او همکارۍ ته ډېره اړتیا لري. ټول هغه وگړي چی په یوه ځای کې سره ژوند کوي، یوه ټولنه جوړوي، چې د وگړنیزې ټولنې په نوم یاد یږي. په وگړنیزه ټولنه کې ټول خلک دښه ژوند کولو له پاره زیار کارې لکه ښوونکي، ډاکټران، انجنیران، سوداگران، بزگران، خټگران، ترکان، گنډونکي او داسې نور په گډه یو بل ته کار کوي او یو دبل اړتیاوې ور پوره کوي. د مثال په توگه که چیرې خټگر نه وي ترکان کار نه شي کولی. دا دواړه بیا ډاکټر ته اړ دي. همداراز دوی بیا گنډونکي ته اړ دي. په دې توگه یو دبل اړتیا لېرې کوي. هر څومره چې دیوې ټولنې وگړي یو موټی، یوله بل سره خواخوږي ولري هغومره ټولنه پرمختگ کوي دښه او هوسا ژوند له پاره ورته اسانتیا وې برابر یږي داسې ټولنه بیا په خپله هم په خوشحالی او نیکمرغۍ سره ژوند کوي او نور وته یې هم گټه رسیږي.

ښوونکي ته لارښوونه:

- ښوونکي دې دلوست متن په لوړ آواز ولولي.
- په مطلب دې پوره خبرې وکړي او نوې کلمې دې معنا کړي.
- مفردی کلمې دې پر تخته وليکي او زده کوونکي دې دکلمو جمع په خپلو کتابچو کې وليکي

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. د هرگروپ زده کوونکي دې د کتاب له مخې متن ولولي.
۲. په خپلو کتابچو کې دې وليکي چې دا لاندې هر وگړی څه دنده لري؟
ختیگر - ډاکټر - بزگر - ښوونکی - گنډونکی - پولیس - پښ - ترکان
۳. دلاندې پوښتنې سم ځواب په نښه کړئ او بیا یې په خپلو کتابچو کې وليکئ!
وگړنیزه ټولنه څه ته وايي؟
هغې ټولنې ته وايي چې خلک یې یو له بل سره راشه درشه ولري.
هغې ټولنې ته وايي چې انسان په یواځې توگه ژوند وکړي.
هغې ټولنې ته وايي چې ټول وگړي په یوه ځای کې گډ ژوند وکړي.
۴. لغتونه او معناگانې
زیار ، کوښښ
وگړي ، خلک
هوسا ، آرام

ارزونه:

- 🏆 زده کوونکي متن سم لوستلی اولیکلی شي؟
- 🏆 زده کوونکي د متن په مطلب باندې پوه شوي او خبرې کولی شي؟
- 🏆 زده کوونکو وگړنیزه ټولنه وپيژنده؟
- 🏆 زده کوونکو د گډې مرستې د کار او زیار سره مینه پیدا کړه او په ازربنت یې پوه شول؟

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې لاندې کلمې په خپلو کتابچو کې وليکي او په لنډو جملو کې دې وکاروي.
- ټولنه - وگړي - همکاري - زیار

یو پنځوسم لوست

ضمیر

هغه، دوی، زه، موږ، هغوی، دی، هغی

موخه: د متن لوستل، لیکل، د ضمیر په معنا او مفهوم پوهېدل او په جملو کې یې کارول دي.

پوښتنې:

په پورتنۍ چوکاټ کې څه لیکل شوي دي ؟
ویلی شئ چې ضمیر څه ډول کلمې ته وايي؟

ضمیر: هغې کلمې ته وايي چې د نوم په ځای کارول کېږي لکه هغه، زه، ما، تا،
څوک، چا.

توکه

د سپوږمۍ مور سپوږمۍ ووهله او ورته یې وویل، چې ولې دې گل غوتۍ
وو هله. هغه ستا کوچنۍ خورده ته باید له ځانه کوچني ماشومان ونه وهي. هغې
چې ژړل، په ژړه غوږي او ازیې ورته وویل چې مورجانې زه خوهم تر ټا کمۍ یم
نوته ولې ما وهي.

ښوونکي ته لارښوونه:

- ښوونکي دې متن په لوړ آواز ولولي .
- ښوونکي دې دضمير په اړه معلومات ورکړي .
- ښوونکي دې د ټوکی څخه د ضمير کلمې پر تخته وليکي لکه هغه .

د زده کوونکو فعاليتونه:

۱. زده کوونکي دې متن په لوړ آواز ولولي .
۲. د لاندې درکړل شويو ضمير و نو څخه په خپلو کتابچو کې جملې جوړې کړئ!
هغه ، زه ، ته ، ما ، تا ، څوک ، هغې ، چا .
۳. لاندې نيمگړې جملې په خپلو کتابچو کې په مناسبو ضميرونو باندې بشپړې کړئ!
_____ څوکۍ زما ده .
_____ کتاب لولم .
_____ پرون چېرې تللی وې؟
_____ خپله کورنۍ دنده خلاصه کړه .
_____ چې زموږ په شا وخوا کې اوسېږي ، گاوندې بلل کېږي .
_____ د جرگې له پرېکړو څخه سرغړونه نه کوي .
_____ ته په سپکه سترگه مه گوري!

ارزونه:

- ❖ زده کوونکو ضمير وپېژانده ؟ او په دې پوه شول چې ضمير دنوم په ځای کارول کېږي .
- ❖ دضمير په اړه جملې جوړولې شي؟
- ❖ پورتنی ضميرونه يې په جملو کې و کارولې شول ؟
- ❖ ضميرونه يې په نيمگړو جملو کې سم و کارولې شول؟

کورنۍ دنده:

لاندې ضميرونه په جملو کې وکاروئ!
زه ، څوک ، هېڅوک ، تا ، چا ، هغه ، هغې ، هغوی .

دوه پنځوسم لوست

صفت

بنه - بنکلی	بنايسته - پاک
خورا - ډېر	خواره - هوښيار
سپين - شتمن	

موخه: دصفت په معنا پوهېدل، په متن کې يې پېژندل او په جملو کې يې کارول دي.

پوښتنې:

په پورتنۍ چوکاټ کې څه ليکل شوي دي؟
ستاسوپه نظر صفت څه ډول کلمې ته وايي؟

صفت هغې کلمې ته وايي چې د نوم حالت او څرنگوالي يې له زمانې په پام کې نيولو سره بيان کړي، او څو ډوله دي. عادي صفت، عالي صفت، اضافي صفت، نسبي صفت، اشاري صفت، عددي صفت.

هيله مې ده چې بنه ښوونکي شمه
لوړ و فکر ونو هڅوونکي شمه
هيله مې ده چې ماشومان وروزم
د خپل هېواد ښکلي زلميان وروزم
داسې زلمی چې وي په پوهې سمبال
د پوهې ښه بلبلان وروزم
پتمنې نجونې مې د زړه هيلې دي
د مالۍ په څېر انسان وروزم
نژنده غواړم بنه ښوونکي شمه
لوړ و فکر ونو هڅوونکي شمه

ښوونکي ته لارښوونه:

- ښوونکي دې متن په لوړ آواز ولولي.
- دصفت په اړه دې د زده کوونکو دسويې په پام کې نيولو سره لنډ معلومات له مثالونو سره وړاندې کړي.
- د لوستل شوي شعر څخه دې د (صفت) کلمې په تخته وليکي.

د زده کوونکو فعاليتونه:

۱. زده کوونکي دې په وار سره شعر په لوړ آواز ولولي.
۲. د هر گروپ زده کوونکي دې په وار سره د صفت کلمه تعريف کړي او بيا دې لاندې صفتونه په لنډو جملوکې وکاروي.
(ښه، ښکلې، ښايسته، پاک، خورا، ډېر، هوښيار، سپين، پوه).
۳. له چوکاټ څخه مناسبې کلمې وټاکئ او بيا يې په کتابچو کې دجملو په تشوځايونو کې وکاروئ.

زموږ هېواد _____ خټکي لري.

زه خپل بدن _____ ساتم.

_____ زده کوونکي خپل وخت خوشې نه تېروي.

په بڼ کې _____ گلان ډېروي.

هرڅوک چې ډېر درس ووايي _____ ترلاسه کوي.

زموږ گران هېواد _____ سيندونه لري.

زما ..... رنگ خوښېږي.

زما ورور ډېر _____ هلک دی.

ښه، ښکلې، پوهه
پاک، خورا
ډېر، خواره
هوښيار، شين،

ارزونه:

زده کوونکي متن لوستلی شي؟

دصفت په معنا او مفهوم پوه شول؟

په لوستل شوي شعر کې دصفت کلمې په څو ځایونو کې شوي؟

دصفت کلمې په جملوکې کارولې شي؟

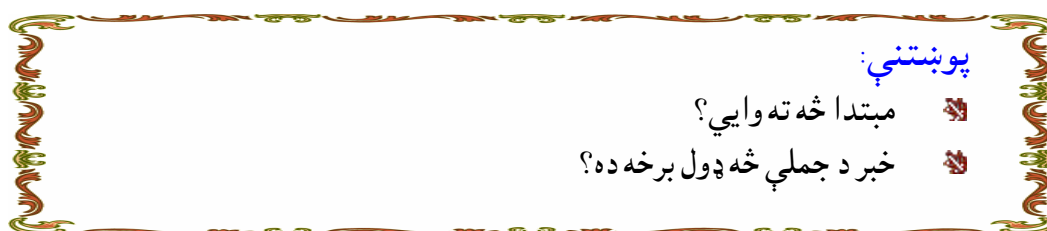
کورنۍ دنده:

لاندې دصفت کلمې په خپلو کتابچو کې په جملو کې وکاروئ!

ښه، پاکي، ښايسته، ډېر، خواره، هوښيار

درې پنځوسم لوست مبتدا او خبر

موخه: د متن لوستل ، لیکل ، دمبتدا او خبر په هکله معلومات او په جملو کې د مبتدا او خبر پېژندل دي.

مبتدا: مبتدا د جملې هغه برخه ده چې د حکم نسبت ورته شوی وي .
خبر: د جملې هغه برخه ده چې مبتدا ته یې نسبت شوی وي . یا په بله وينا د خبر مفهوم د مبتدا صفت گرځي .

لاندې مثالونه وگورئ!

دا کتاب د څلورم ټولگي دی .

تجزیه: (دا کتاب) مبتدا دی ، ځکه د خبر نسبت ورته شوی دی او (څلورم ټولگي) خبر

دی ، ځکه مبتدا ته یې نسبت شوی دی .

توریا لی ولاړ دی .

(توریا لی) مبتدا دی ځکه چې (ولاړ والی) چی د خبر مفهوم دی نسبت ورته شوی او

(ولاړ دی) خبر دی .

ښوونکي ته لارښوونه:

- ښوونکي دې متن په لوړ آواز ولولي.
- ښوونکي دې داسې نورې جملې چې د مېتدا او خبر څخه جوړې شوې وي. د تختې پرمخ وليکي او په هغو کې دې مېتدا او خبر زده کوونکو ته ور په گوته کړي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې په وار سره متن په لوړ آواز ولولي.
۲. زده کوونکي دې د مېتدا او خبر تعریفونه په یاد زده کړي او بیا دې د ټولګي په مخ کې نورو زده کوونکو ته ووايي.
۳. لاندې متلونه ولولئ او بیا پکې مېتدا او خبر په گوته کړئ!
انسان تابع د احسان دی. (انسان مېتدا) (احسان خبر)
په یوه ګل نه پسرلی کیږي.
د د رواغو مزل لنډ دی.
خپل عمل دلارې مل.
خپله ژبه هم کلا ده هم بلا.

ارزونه:

زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟	🏆
زده کوونکي د مېتدا او خبر په معنا او مفهوم پوه شوي؟	🏆
دوی کولی شي چې د مېتدا او خبر کلمې په نورو جملو کې پیدا کړي؟	🏆
په ورکړل شویو متلونو کې یې مېتدا او خبر په گوته کړل؟	🏆

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې څو جملې وليکي او بیا دې مېتدا او خبر په کې په نښه کړي.

څلور پنځوسم لوست

بې زحمته راحت نشته

موخه: د متن لوستل، لیکل، د زیار اود زحمت په ارزښت او گټو پوهېدل او په متن کې دصفت کلمې په نښه کول دي.

پوښتنې:

هغه کسان چې خپل ژوند بې کاره او خوشې
تېروي ژوند به یې څه ډول وي؟
څوک چې خپل وخت په کارا و زیار سره تېروي
کومې گټې ترلاسه کوي؟

زموږ په کلي کې یو ځوان و. کاريې نه کاوه او ورځ به یې په لټۍ تېروله. هر وخت به یې له کلیوالو څخه غلې، دانې او پیسې په پور غوښتلې. په دې توګه به یې له خپلې کورنۍ سره ګوزاره کوله. یوه ورځ هغه دپوردا خېستلو په خاطر هرې خواته ډېر وګرځېد. خوهېچا پور ورنه کړ. له ځان سره یې وویل چې د محمود پلار ځویو شتمن سړی دی هغه ته به ورشم او پور به ورڅخه وغواړم. ځوان ورغی خپلې ستونزې یې ورته وویلې. هغه چې دده له بې کارۍ نه خبر و، ورته یې وویل: یوه خبره درته کوم، که ویې منې، ځوان هلک ورته وویل: منم یې، څه را ته وایې؟ سړي ورته وویل: زما پنځه جریبه للمي ځمکه ده، هغه وکړه. چې حاصل یې وکړ، زیاته برخه به یې تاته درکړم. ځوان د محمود د پلار په خبره ډېر خوښ شو. سم دلته یې ورته کولبه و غوښته اود ځمکې په اړولويې پیل وکړ. وروسته یې په ځمکه کې د غنمو تخم وکړلو. ښه بارانونه وشول، غنمو وده وکړه چې پاڅه شول هغه یې وربل او دمیده کېدو او پاکولو وروسته یې بیاد خپلې برخې د اخیستلو غوښتنه وکړه. د محمود پلار د ځوان برخه ورکړه او بیایې داسې ورته وویل: دا ځمکه هر وخت کره! ځوان چې دخپل کار او زیار پایله ولېده نو وپوهېده چې رښتیا هم بې زحمته راحت نشته.

ښوونکي ته لارښوونه:

- ښوونکي دې متن په لوړ آواز ولولي ، بيا دې د بې کارۍ په اړه زده کوونکو ته معلومات ورکړي.
- ښوونکي دې زده کوونکي و هڅوي چې د بې کارۍ د بدې پایلې په اړه نورو ته خبرې وکړي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې په وارسره متن په لوړ آواز ولولي ، بيا دې د هرگروپ یو تن د ټولگي مخې ته راشي او د متن په مطلب دې خبرې وکړي.
۲. زده کوونکي دې په لوستل شوي متن کې د صفت کلمې په گوته کړي او په خپلو کتابچو کې دې ولیکي.
۳. په خپلو کتابچو کې لاندې نیمگړې جملې په مناسبو کلموسره بشپړې کړئ!
 زموږ په کلي کې یو ځوان _____
 هروخت به یې له کلیوالو څخه غلې ، دانې او پیسې په پور _____
 یوه ورځ _____ د پور داخیستلو په خاطر هرې خوا ته ډېر _____
 د محمود پلار خو یو _____ سړی دی هغه ته به ورشم او پور به ورڅخه _____
 یوه خبره درته کوم ، که ویې _____
 ځوان هلک ورته وویل : منم یې څه راته _____ ؟
 زما پنځه جریبه للمي ځمکه ده ، هغه وکړه چې حاصل یې وکړ ، زیاته برخه به یې تاته _____
 ځوان د محمود د پلار په خبره ډېر _____ شو .
 ځوان چې دخپل کار او _____ پایله ولیده ، نو وپوهېدو چې رښتیا هم بې زحمته راحت _____

ارزونه:

- 🔸 زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- 🔸 زده کوونکي د متن په مطلب پوه شوي؟
- 🔸 د متن په مطلب خبرې کولی شي؟
- 🔸 زده کوونکو په متن کې د صفت کلمې په گوته کړای شوي؟
- 🔸 ورکړل شوي نیمگړې جملې یې په مناسبو کلمو ډکې کړي شوي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې دغه کلمې په جملو کې وکاروي: (کاراو زیار ، بې کاري ، راحت ، پور)

پنځه پنځوسم لوست

عدد

لومړۍ - دویم - څلورم - اندازه - برخه

موخه: زده کوونکي دې متن ولولي او ویې لیکي، عدد وپېژني او په جملو کې یې وکارولي شي.

پوښتنې:

په پورتنی چوکاټ کې څه لیکل شوي دي؟

ستاسو په نظر عدد څه ډول کلمې ته وايي؟

عدد: هغې کلمې ته وايي چې د یوه شي اندازه او درجه وښيي.

پرون د بريالي پلار د موادو د اخیستوله پاره بازار ته تللی و. هغه پنځوس ۵۰ کیلو اوږه دېرش ۳۰ کیلو وریجی، لس ۱۰ کیلو غوړي او اووه ۷ کیلو بوره و اخیسته. سربیره پردې یې ۴ کتابچې او دوه دانې قلمونه د بريالي له پاره او ۴ کتابچې او دوه قلمونه یې د ملالۍ له پاره هم و اخیستل. کله چې هغه کور ته راغی لوريې وویل: پلار جان! د کور سودا خودې راوړه خو په دې پوه شه چې زه قلم او کتابچې هم نه لرم. پلاريې په خندا شو او ویې ویل: لور جانې د اندېښنې خبره نه ده. ما څو کتابچې او خودانې قلمونه هم له ځان سره را وړي دي چې دوه قلمونه او څلور کتابچې به ستا دوه قلمونه او څلور کتابچې به ستا د ورور شي. خور او ورور دواړو د پلار نه کتابچې او قلمونه و اخیستل او له هغه څخه یې ډېره مننه وکړه.

ښوونکي ته لار ښوونه:

- ښوونکي دې متن په لوړ آواز ولولي. بيا دې د عدد په اړه معلومات ورکړي.
- ښوونکي دې د عدد مثالونه په تخته وليکي لکه:
لس کتابچي، دوه قلمونه، پنځه گېلاسونه، اوه کيلو بوره، دېرش کيلو وريجي.
- اوبيا دې په زده کوونکو عدد په نښه کړي.

د زده کوونکو فعاليتونه:

۱. زده کوونکي دې په وار سره متن په لوړ آواز ولولي. د عدد د معنا او مفهوم په اړه يو ډبل سره خبرې وکړي او بيا دې د هر گروپ يو تن د عدد کلمې تعريف له ياده ووايي او مثال دې پر تخته وليکي.
۲. لاندې جملې دې ولولي او بيا دې په کې عدد په گوته کړي.
زه په څلورم ټولگي کې درس وايم.
هغوی پرون شپې (۲) دانې قلمونه واخيستل.
محمود دوه ورځې مخکې چېرته ولاړ؟
دغه اته (۸) دانې کتا بونه د هغه دي؟
۳. لاندې عدد ونه په مناسبو جملو کې وکاروئ.
(۸-۶-۷-۵-۹-)

ارزونه:

زده کوونکي متن لوستلی شي؟	❑
د عدد په معنا او مفهوم پوه شول؟	❑
د عدد په اړه نورو ته معلومات ورکولی شي؟	❑
عدد ونه په مناسبو جملو کې کارولی شي؟	❑
په متن کې عدد ونه په گوته کولای شی؟	❑

کورنۍ دنده:

- لاندې نیمگړې جملې په خپلو کتابچو کې په مناسبو عددونو بشپړې کړئ!
- د یو لاس ..... گوتې وي.
- د انسان ..... سترگې وي.
- د حیوان ..... پښې وي.
- د ماښام لمونځ ..... رکعته دی.

د پوهنې ترانه

پوهنه ده رڼا ————— وطن ته موبنګلا
کتاب او قلم ————— زموږه رهنما

پوهنه ده رڼا، وطن ته موبنګلا

کتاب او قلم زموږه رهنما

وطن زما يې ځان ————— له تانه شم قربان
ته وينه دافغان ————— ته لوړ په ټول جهان

پوهنه ده رڼا، وطن ته موبنګلا

کتاب او قلم زموږه رهنما

آباد اوسې آباد ————— وطنه ته شي بناد
مونږه سربندوپه تا ————— اوس ————— اتو دې آزاد

پوهنه ده رڼا، وطن ته موبنګلا

کتاب او قلم زموږه رهنما

ته کور يې هم مې کور ————— ته پلاريې هم مې مور
ته زړه دآسيا ————— او زما دسترګو تور

پوهنه ده رڼا، وطن ته موبنګلا

کتاب او قلم زموږه رهنما

ته ننگ يې دآريا ————— او تاج يې دپا
څارېر مه له تا ————— افغانستان زما

پوهنه ده رڼا، وطن ته موبنګلا

کتاب او قلم زموږه رهنما

محمد معين مرستيال

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library